

Vergaderjaar 2008–2009

24 515

Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting

Nr. 149

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 7 mei 2009

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 2 april 2009 overleg gevoerd met staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over:

- **de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 28 november 2008 over aanbieder monitor betalingsachterstanden (24 515, nr. 143);**
- **de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 6 februari 2009 over Startnotitie wettelijk kader buitengerechtigde schuldhulpverlening (24 515, nr. 146).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

Voorzitter: Lempens

Griffier: Esmeijer

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De **voorzitter**: Ik heet alle aanwezigen van harte welkom. Ik stel voor dat wij een spreektijd van vijf minuten aanhouden.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voorzitter. Dit is ons eerste overleg met staatssecretaris Klijnsma over schuldhulpverlening en alles daaromheen. Het is goed dat wij dit onderwerp vandaag bespreken, want daarmee bespreken wij de schaduwzijde van de huidige economische situatie en de kredietcrisis. Er worden op dit moment meer huishoudens geconfronteerd met schuldenproblematiek. Vorige week werd bekend dat er sprake is van een forse toename van het aantal verzoeken om schuldhulpverlening. Ongeveer 20% à 30% meer mensen klopt bij gemeenten aan om hulp te krijgen bij hun schuldenproblematiek. In dit dossier lijkt het dus niet vijf voor twaalf, maar vijf over twaalf. Dat vraagt van de staatssecretaris en van ons daadkracht. In het laatste overleg met staatssecretaris Aboutaleb heeft de CDA-fractie heel duidelijk aangegeven dat zij met name op dit dossier actie wil zien. Geen plannen, maar daden. De tijd van plannen is voorbij. Wij spreken de hoop en de verwachting uit dat staatssecretaris Klijnsma zich hierdoor voelt aangesproken. Wij vragen

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), De Wit (SP), voorzitter, Van Gent (GroenLinks), Blok (VVD), Tichelaar (PvdA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Smeets (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Omtzigt (CDA), Van Hijum (CDA), Timmer (PvdA), Koşer Kaya (D66), Jonker (CDA), ondervoorzitter, Luijben (SP), Ulenbelt (SP), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Koppejan (CDA), Tony van Dijk (PVV), Spekman (PvdA), Thieme (PvdD), Karabulut (SP) en Vos (PvdA).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Gerken (SP), Sap (GroenLinks), De Krom (VVD), Heerts (PvdA), Smilde (CDA), Depla (PvdA), Aptroot (VVD), Sterk (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Pechtold (D66), Spiess (CDA), Irrgang (SP), Lempens (SP), Cramer (ChristenUnie), Biskop (CDA), Elias (VVD), Joldersma (CDA), Fritsma (PVV), Tang (PvdA), Ouwehand (PvdD), Gesthuizen (SP), Heijnen (PvdA) en Weekers (VVD).

haar hoe zij aankijkt tegen de economische crisis en het vandaag voorliggende dossier. Welke trend ziet zij en wordt er vanuit haar departement momenteel op dit punt heel proactief geacteerd?

Het onderzoek dat in het vorige debat, in december 2008, is besproken – Schulden? De gemeente helpt! – sprak boekdelen. De CDA-fractie was geschrokken van de uitkomsten. Er zitten 175 000 mensen in de knel. De effectiviteit van de schuldhulpverlening op gemeentelijk niveau was slechts 25%. De wachtlijsten zijn nog onbekend, maar er zijn doorlooptijden van meer dan vier maanden et cetera. Er is dus veel voor verbetering vatbaar. Ook inzicht in de kosten van de schuldhulpverlening was niet te geven. Er gaan bakken geld ongelabeld naar de gemeenten. Waar gaat het extra geld dat wij de afgelopen jaren al beschikbaar hebben gesteld – 300 mln., 80 mln. en 40 mln. – allemaal naartoe? Vorige week hebben wij met elkaar afgesproken dat er in 2009 30 mln., dan 50 mln. en dan nog een keer 50 mln. extra geld vrijkomt voor de schuldhulpverlening. Wij vragen de staatssecretaris hoe wij dit naar de gemeenten brengen. Gaan we dat weer ongelabeld doen? Is het nu niet echt tijd om heel duidelijk met elkaar af te spreken wat wij verwachten van de effectiviteit en de kracht van het geld dat naar de gemeenten gaat?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik vind dit een interessant punt: worden de bakken met geld die naar de gemeenten gaan, aan de goede dingen besteed? Begrijp ik het goed dat u de middelen voor schuldhulpverlening wilt oormerken? Mijn tweede vraag is: vindt u het geen goed idee om degenen die de leningen verstrekken en die daar heel veel geld aan verdienen, waardoor mensen juist vaak in problemen komen met schulden, mee te laten betalen aan een preventieve insteek? Dat stelt bijvoorbeeld de G4 ook voor.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Het vrij over de schutting gooien van geld naar gemeenten staat ook voor de CDA-fractie ter discussie. Wij moeten op dit dossier veel harder met elkaar afspreken welke effectiviteit wij verwachten. Ook in het vorige debat was heel duidelijk dat er heel veel geld naartoe gaat, maar dat wij eigenlijk niet eens weten hoeveel geld precies daadwerkelijk aan schuldhulpverlening wordt uitgegeven. Wij vragen de staatssecretaris om voorstellen te doen om die effectiviteit meetbaarder te maken en de gemeenten daarop aan te spreken. Dat is belangrijk. Over het aanspreken van de schuldeisers ...

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De schuldveroorzakers.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ja, de schuldveroorzakers, die de schuld zelf veroorzaken. Over het aanspreken van hen hebben wij heel duidelijke regels afgesproken: wanneer mogen wel of juist niet leningen worden verstrekt? Daar is de AFM voor, die op dat gedrag zal toezien. Als daarbij buitensporige zaken aan de orde zijn, zijn er vanaf die kant sanctiemogelijkheden.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Er worden bakken met geld verdiend met het verstrekken van leningen. Dat is, zoals u weet, een interessante business. Ik vind het interessant dat de G4 de suggestie doet om de leningverstrekkers te laten meebetalen aan preventieve maatregelen, maar bijvoorbeeld ook aan schuldhulpverlening. Mijn vraag was of u iets ziet in dat idee.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): In eerste instantie niet. Zij zijn met name de verstrekkers van leningen. Daarbij hebben zij zich aan codes en regels te houden. Als zij die regels schenden, betalen zij daar boetes voor. Zij hoeven wat ons betreft in eerste instantie niet mee te

betalen aan de schuldhulpverlening. Zij zitten echt aan de preventieve kant, aan de voorkant van het verhaal en niet aan de achterkant.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik heb een vraag over de budgetten voor de schuldhulpverlening. Ik ben het al enige tijd met u eens dat de budgetten ongeoormerkt naar gemeenten gaan en dat wij daar dus totaal geen zicht op hebben, terwijl het aantal mensen met schulden en de wachtlijsten alleen maar lijken te groeien. Bent u bereid om nu eindelijk over te gaan tot het oormerken van de budgetten, temeer omdat in het kader van de crisis extra budgetten vrij worden gemaakt?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik denk dat ik daar, ook in mijn reactie op de vraag van mevrouw Van Gent, heel helder over ben geweest. Wij willen nu helderheid van de staatssecretaris: waar gaat het geld naartoe, wie maakt er gebruik van en wordt de effectiviteit daarmee verhoogd? Daarvoor zitten wij nu ook bij elkaar. Wat ons betreft, staat effectiviteit – dus het ontbreken van wachtlijsten – bovenaan.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Daar ben ik het helemaal mee eens. Betekent dit echter ook dat wij het geld dat wij vrijmaken, nu oormerken, zodat het ook echt besteed wordt aan dat doel?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik denk dat in de discussie met de VNG, dus met de gemeenten, aan de orde moet komen hoe er verslag wordt gedaan van de besteding van dat geld in de gemeenten. Ik laat het aan de discussie tussen de staatssecretaris en de VNG over hoe dat verder uitgevoerd gaat worden.

Voor de CDA-fractie blijven de piketpalen die zij in december voor de schuldhulpverlening heeft geplaatst, van kracht: geen wachtlijsten, voorrang voor gezinnen met kinderen, brede toegankelijkheid voor iedereen, passende doorlooptijden en inzicht in de kosten van de schuldhulpverlening. Wat ons betreft, moet er ook een tijdelijk moratorium worden ingesteld om rust en stabiliteit in het traject te bewerkstelligen en moet het niet-gebruik van regelgeving daadkrachtig worden aangepakt. Die piketpalen hebben wij in december geslagen en die blijven wij slaan. Wij hebben ons in december positief uitgesproken over een wettelijk kader inzake het minnelijke traject. De buitengerechterlijke schuldhulpverlening wordt dan gewoon een wettelijke taak van de gemeenten. Dit wettelijke kader moet bijdragen aan een lage toetredingsdrempel, een gelijke zorgplicht voor alle gemeenten en een verhoging van de effectiviteit. Zo hebben wij de vandaag voorliggende startnotitie ook beoordeeld. Wat het CDA betreft, ligt in de ideale situatie het accent op de voorkant van de schuldenproblematiek, dus op preventie. Beter voorkomen dan genezen. Een verantwoord kredietverstrekkingbeleid en investeren in de financiële bewustwording van de burgers staan voor ons bovenaan. Als nog steeds 2 miljoen mensen financieel labiel zijn, zoals uit het onderzoek is gebleken, moeten wij nog een hele klus met elkaar klaren. Ook de vandaag voorliggende nulmeting over de betalingsachterstanden stelt ons niet gerust. Er zijn 581 000 huishoudens met achterstallige rekeningen, 350 000 huishoudens hebben het afgelopen jaar te maken gehad met een deurwaarder, 500 000 gezinnen staan fors in het rood en 2,9 miljoen mensen hebben een of meer creditcards, van wie er zeker 100 000 de creditcardschulden niet kunnen betalen. Dat zijn allemaal feiten waar wij niet vrolijk van worden. De beleidsmatige reactie van het kabinet op deze nulmeting beoordelen wij als «zeer mager». Het kabinet vraagt immers nog om een verdiepingsonderzoek en wil dus steeds maar blijven onderzoeken. Wat wil het kabinet nu nog meer weten? Is de urgentie niet bewezen? Daarop krijg ik graag een reactie van de staatssecretaris. Voor ons is dit aanleiding om vandaag de daad bij het woord te voegen. Wij hebben vandaag, zoals misschien al via de pers naar buiten is

gekomen, een initiatiefwetsvoorstel ingediend over de leenreclames op televisie. In dat wetsvoorstel worden in ieder geval de hinderlijke, verleidelijke kredietreclames op televisie beperkt. Ik deel staatssecretaris Klijnsma mee dat wij dat initiatiefwetsvoorstel vanochtend hebben ingediend. Daarmee willen wij de kredietreclames een verbod opleggen van 06.00 uur tot 21.00 uur, zodat er dan geen leenreclames meer op televisie zijn. Dan verdwijnt ook de verleiding via het met elkaar in verband brengen van producten en lenen. Er was in 2006 een breed ondersteunde motie. Dit punt is vandaag in ieder geval aan de orde.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): U bezigt pittige teksten en laat blijken dat het voor de CDA-fractie allemaal veel te langzaam gaat met het nemen van concrete maatregelen op het punt van de schuldhulpverlening. Ik zou het een goed idee vinden om nu een tijdpad af te spreken: wanneer moeten een aantal dingen gebeurd zijn? U stelt nu een aantal vragen. Mijn vraag aan u is: hoelang hebt u nog geduld totdat een aantal dingen die wij al jaren geleden hebben afgesproken, in de praktijk gaan werken?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Het is helder dat het geduld bij het CDA op is. De tijd van plannen maken is voorbij; daadkracht is nodig. In die zin stelt de startnotitie een beetje teleur, omdat daarin weer heel veel onderzoeken en nadere onderzoeken voor een aantal onderwerpen worden aangekondigd. Ik vraag de staatssecretaris om gewoon met het wettelijke kader te beginnen en om daar zo snel mogelijk helderheid over te scheppen. Wat mij betreft, kan er dus gewoon aan de slag worden gegaan.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik heb een korte vraag over het initiatiefwetsvoorstel. Wij hebben daar samen voor gestreden. Ook wij hebben altijd gezegd dat die misleidende reclames gewoon van de buis moeten. U gaat daarvoor. Daar ben ik erg blij mee, maar waarom kiest u voor die beperking tot 21.00 uur? Ook na 21.00 uur kijkt de doelgroep immers nog naar die reclames. Bent u bereid om die reclames helemaal van de buis halen? Ik wil u daar graag bij helpen.

De **voorzitter**: Mevrouw Blanksma, ik verzoek u om daar kort op te antwoorden, want ik neem aan dat wij het vandaag niet over dat initiatiefwetsvoorstel gaan hebben.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Het is in ieder geval wel een preventieve maatregel op het punt van de schuldhulpverlening. Wij hebben heel duidelijk gekozen voor een tijdsbeperking, omdat uit onderzoek is gebleken dat de kwetsbare groepen juist dan worden benaderd. Wij willen niet dat er geen enkele kredietreclame en geen enkele informatie daarover meer op de televisie komen. Wij willen wel dat de tijdstippen waarop de kwetsbaarste groepen naar de televisie kijken, daarvan verschoond blijven.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Waar haalt u dat vandaan?

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij het niet over de kredietreclames gaan hebben, want daar komt een apart wetsvoorstel over.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik heb behoefte aan verduidelijking van het initiatief.

De **voorzitter**: Heel kort dan.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Mevrouw Blanksma, zegt u eigenlijk dat mensen na 21.00 uur wel misleid mogen worden door die reclames? U

kunt mij immers niet wijs maken dat diezelfde groepen na 21.00 uur geen televisie meer kijken.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ook die misleiding halen wij eruit. De misleiding via het koppelen van een product aan het lenen verdwijnt uit de reclame van na 21.00 uur. Na 21.00 uur kan een informatieve kredietreclame op televisie verschijnen, maar er is dan geen enkele koppeling meer tussen het product, bijvoorbeeld een mooie auto die iedereen wil aanschaffen, en een lening.

De **voorzitter**: Mevrouw Blanksma, wilt u uw betoog vervolgen in verband met de tijd?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ben ik al over de spreektijd heen? Ik heb nog een paar concrete vragen. Hoe staat het met de certificering van de schuldhulporganisaties? Wij hadden afgesproken dat er een snelle actie zou zijn. Ik heb begrepen dat die is vertraagd. De uitbreiding van het BKR met het LIS is tijdelijk stopgezet; het hele LIS-verhaal is stopgezet. Wij hebben daar al schriftelijke vragen over gesteld: waarom is dat gebeurd? Zit er nog voortgang in? Voor ons is dit absoluut essentieel. Ik wil ook heel graag weten hoe het op dit moment staat met het gebruik van de inkomensondersteunende maatregelen. Ook dat loopt immers niet helemaal goed. Er is nu een site beschikbaar gesteld. Werkt die op dit moment?

Wat ons betreft, mogen er geen wachtlijsten zijn en moeten de doorlooptijden beperkt blijven. Wat het moratorium betreft: de CDA-fractie heeft duidelijk uitgesproken een grote voorkeur te hebben voor het instellen van een tijdelijk moratorium voor crediteuren. Voor ons zijn stabiliteit en rust in het begin van een hulpverleningstraject essentieel. Het is ons niet duidelijk waarom dit niet direct kan worden geregeld. De staatssecretaris gaat weer in overleg, het wordt weer met andere wetten kortgesloten en de staatssecretaris wil een advies van de commissie-Kortmann. Mede naar aanleiding van de interruptie van GroenLinks zeg ik dat het moratorium gewoon kan worden ingesteld. Er moet niet weer overleg na overleg plaatsvinden. Dat is duidelijk.

De **voorzitter**: Kunt u naar uw laatste opmerking gaan? Wij zijn nu echt aan de tijd.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ja, mijn laatste opmerking betreft de toegankelijkheid. Wij zijn het met het kabinet eens dat schuldhulpverlening heel breed toegankelijk zou moeten zijn en dat iedereen daarvan gebruik zou moeten kunnen maken.

Het punt van de recidive is voor onze fractie een zwaar punt. Het kan niet zo zijn dat iedereen ongeclausuleerd gebruik kan maken van de schuldhulpverlening. Schuldhulpverlening moet erop gericht zijn dat herhaling wordt voorkomen. Dat wil zeggen dat er veel meer geregeld moet worden in de begeleiding nadat de schuldenaar schuldenvrij is. Hij mag niet zomaar «vrijgelaten» worden. In die zin moet er heel veel beleid ingezet worden om herhaling te voorkomen. Dat vind ik nu niet terug in het totaal. Ik weet ook helemaal niet hoe hoog de recidive op dit moment is. Daarop krijg ik graag een toelichting van de staatssecretaris.

De **voorzitter**: Mevrouw Karabulut heeft de vergadering inmiddels kort verlaten, omdat zij in het kader van een plenair VAO-debat een aantal moties indient. Ik vermeld ook dat de heer Nicolaï vandaag wegens ziekte helaas niet aanwezig is.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik begin met het bedanken van de staatssecretaris voor haar reactie op mijn nota De last

van schulden, ingediend bij de behandeling van de begroting van het ministerie van SZW.

De kredietcrisis en de invloed daarvan op de reële economie hebben tot gevolg dat mensen te kampen kunnen krijgen met onbeheersbare schulden. Het wordt duidelijk dat de samenleving gas terug moet nemen met het maken van schulden en/of het speculeren met geld. Goed rentmeesterschap en een appel op de eigen verantwoordelijkheid moeten een cruciale rol gaan spelen in de schuldhulpverlening. Iedere burger is zelf verantwoordelijk voor een gezond uitgavenpatroon. Is de staatssecretaris het met mij eens dat ook de schuldenproblematiek een plaats moet innemen op de morele agenda die het kabinet in verband met de crisis gaat opstellen?

Wat mijn fractie betreft, moet de nadruk meer komen te liggen op preventie, nazorg en een integrale aanpak. De Monitor betalingsachterstanden laat zien wat de risicogroepen zijn. Op welke manier zal er preventief beleid ingezet worden voor deze doelgroepen? Komt de staatssecretaris nog met een preventieplan om de schuldenproblematiek tegen te gaan?

Dit brengt mij bij de vraag in hoeverre mijn motie over het beschikbaar stellen van een financiële coach of een budgetcursus voor mensen die een inkomerval maken, is uitgevoerd. Preventie gaat hand in hand met een goede registratie van schulden. Wat is de stand van zaken met betrekking tot het LIS? Naar aanleiding van mijn voorstel om kinderalimentatieschulden op te nemen in het LIS, schrijft de staatssecretaris dat het LIS zal bekijken of het mogelijk is om deze betalingsachterstanden op te nemen. Wanneer kan de Kamer hier definitief antwoord over krijgen?

Uit de monitor blijkt dat hoe hoger de frequentie van rood staan, hoe vaker respondenten aangeven moeite te hebben met het weer bereiken van een positief saldo. De fractie van de ChristenUnie vindt dat banken een cruciale rol kunnen spelen bij het tegengaan van overcreditering. Ik stel daarom voor om banken te stimuleren om een beleid te formuleren waarmee zij in dit soort gevallen klanten ertoe kunnen oproepen om te bespreken hoe het gesteld is met hun kredietwaardigheid. Banken moeten in dit beleid ook een periodieke kredietwaardigheidstoets opnemen voor financiële producten zoals doorlopende kredieten en creditcards. Daarop krijg ik graag een reactie van de staatssecretaris.

Als er sprake is van een huurschuld, kunnen ook woningcorporaties in een vroeg stadium interveniëren voordat er een complexe schuldproblematiek ontstaat. Hoe gaat de staatssecretaris dit stimuleren?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Het is bekend dat de banken met name mensen met schuldenproblemen niet altijd een bankrekening toekennen. Bent u net als de CDA-fractie van mening dat banken erop aangesproken moeten worden dat ook mensen met schulden het recht hebben om in ieder geval een bankrekening aan te houden bij een bank om zodoende de schuldenproblematiek zo snel mogelijk via die banken op te lossen?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ja, dat ben ik met u eens. In de brief stelt de staatssecretaris dat de schuldeisers toepassing moeten geven aan de regeling van de beslagvrije voet. Dat is goed, maar gaat dit ook gelden voor bepaalde overheidsinstellingen, zoals de Belastingdienst en het Centraal Justitieel Incasso Bureau? Ik krijg uit het veld een heleboel klachten dat mensen door allerlei invorderingsmaatregelen toch onder de beslagvrije voet terechtkomen. In dit kader ben ik tevreden met de toezegging van de staatssecretaris dat zij gaat onderzoeken of het mogelijk is om een beheer rekening van een cliënt met schulden onder voorwaarden te vrijwaren van beslag. Ik hoor graag wanneer de Kamer het resultaat hiervan zal ontvangen.

In haar brief schrijft de staatssecretaris dat het kabinet zal onderzoeken of er een vorm van moratorium moet komen of dat een alternatieve oplossing de voorkeur verdient. De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders zegt dat zij dit alternatief kan bieden door het initiatief te nemen om te komen tot een werkbare afkoelingsperiode in de minnelijke fase. Voorwaarde is wel dat er heldere afspraken gemaakt worden tussen gerechtsdeurwaarders en schuldhulpverlenende instanties. Is de staatssecretaris op de hoogte van dit alternatief en wat is eventueel haar reactie daarop?

Daarnaast is voor een effectief minnelijk traject goede samenwerking van groot belang.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb een vraag over het instellen van een moratorium. Bent u daar voorstander van? De berichten van de gerechtsdeurwaarders dat zij dit op een andere manier zouden willen inrichten, hebben ook ons bereikt. Wat wil de ChristenUnie zelf?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Er moet zo veel mogelijk eerst met de betrokkene in gesprek worden gegaan. Ik sta dus achter het in de notitie opgenomen voornemen om te gaan onderzoeken wat het beste uitkomt: een moratorium of eventueel een alternatief.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): De ChristenUnie doet daar dus nog geen uitspraak over.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Dat klopt. Ik wil dat eerst, zoals de staatssecretaris heeft aangegeven, wordt onderzocht wat de meest werkbare oplossing is.

De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders heeft ook een register voor de minnelijke schuldhulpverlening voorgesteld. Dit komt maar niet van de grond. Ik hoor graag van de staatssecretaris hoe dat komt.

In haar brief schenkt de staatssecretaris alleen aandacht aan de plichten van de schuldenaar en niet aan zijn rechten. Op mijn voorstel om de schuldenaar het recht te geven om zich op kosten van de gemeente aan te melden bij een andere gecertificeerde schuldhulpverlener indien het plan van aanpak niet op tijd klaar is, antwoordt de staatssecretaris dat zij dat op dit moment niet nodig acht. De fractie van de ChristenUnie ziet in de voorstellen van de staatssecretaris nergens een stok achter de deur om te voorkomen dat wachttijden worden overschreden. Met mijn voorstel wordt het recht van de schuldenaar verankerd. Daarop krijg ik graag een aanvullende reactie.

De fractie van de ChristenUnie vindt dat er meer geïnvesteerd moet worden in goede nazorg. Daarmee sluit ik aan bij het betoog van mevrouw Blanksma. Ook voor de nazorg geldt de noodzaak van maatwerk. Het bestaan van «draaideurschuldenaars» moet zo veel mogelijk worden tegengegaan. Het stelt mij dan ook tevreden dat de staatssecretaris redelijk positief reageert op mijn voorstel om voor het minnelijke traject vaker een bewindvoerder aan te stellen voor het beschermingsbewind meerderjarigen. Zij stelt in haar reactie echter dat het wenselijk is om hiertoe over te gaan in de gevallen waarin dit mogelijk is. Daarop krijg ik graag een toelichting.

Een plotselinge inkomensval, gepaard gaand met veel stress door het niet kunnen nakomen van betalingsverplichtingen, kan blijvende emotionele schade met zich meebrengen voor een gezin. Vooral kinderen zijn zeer kwetsbaar in dit soort situaties. Ik juich daarom het voorstel van de staatssecretaris toe om de schuldhulpverlening een integraal karakter te geven en onder regie van de gemeenten te brengen. Ik blijf echter pleiten voor het standaard betrekken van het hele gezin. Daarom is de fractie van de ChristenUnie voor een integraal schuldenherstelplan voor het gezin van

de schuldhulpvrager. Dat plan gaat dus verder dan het huidige plan van aanpak voor de schuldhulpverlening. Regie betekent ook dat de gemeente zorg moet gaan dragen voor een effectief crisismanagement. Zij moet dus ook crisisafspraken gaan maken met de Sociale Dienst, de GKB, het UWV en noem maar op. Ik krijg graag een reactie van de staatssecretaris op de voorstellen die ik zojuist heb aangegeven.

Door de economische crisis moet het kabinet vaart maken met een definitief voorstel over de ongeclausuleerde toegankelijkheid van de schuldhulpverlening. Wanneer zal de Kamer dit voorstel ontvangen?

Tot slot vraag ik de staatssecretaris om aandacht te besteden aan de complexe aanbestedingsprocedure, die te veel ruimte biedt voor willekeur. Gaat zij ook daarover standaardafspraken maken?

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): Voorzitter. Ik zat nog even te lezen in vorige inbrengen in maart 2008, maar ook in december 2007 hebben wij uitgebreid met elkaar gesproken over de schuldhulpverlening en de problemen rond schulden. Ik heb ongeveer hetzelfde gevoel als mevrouw Blanksma: er worden hier wel veel mooie woorden gesproken en we zijn het er eigenlijk Kamerbreed over eens dat wij veel moeten doen om deze problematiek zo veel mogelijk te voorkomen en dat preventie uitermate belangrijk is, maar het schiet nog niet zo op als wij eigenlijk zouden willen. Er heeft wel een ware «revolutie» plaatsgevonden omdat er bij de reclames op televisie op wordt gewezen dat geld lenen geld kost. Nou, daar zijn wij echt iets mee opgeschoten. De hele schuldhulpverlening en de discussie over schulden zijn voorbeelden van dweilen met de geldkraan open. Dat is geen goed nieuws. Mevrouw Blanksma gaf al aan dat wij nu ook in een financiële crisis zitten. Mensen met lage inkomens en middeninkomens krijgen het daardoor heel moeilijk. Wij krijgen zelfs het akelige bericht dat de voedselbanken meer aanloop krijgen maar minder voedsel beschikbaar hebben. Ik ben benieuwd hoe de staatssecretaris daartegen aankijkt.

Het ontstaan van schulden heeft natuurlijk verschillende oorzaken, maar aan een aantal belangrijke oorzaken kan de overheid wel degelijk iets doen. Wij hebben het er vaak met elkaar over gehad dat de wachttijden voor het ontvangen van een uitkering te lang zijn. Ik vraag mij af of nu overal adequaat en goed geregeld is dat je een goed voorschot krijgt als je een uitkering aanvraagt en dat je de uitkering binnen vier weken tegemoet kunt zien. Het gaat echter bijvoorbeeld ook om gevallen waarin een bedrijf failliet gaat. Ik las afgelopen week dat het bij een faillissement soms zes tot acht weken kan duren voordat de WW rond is en dat mensen met hun geld van maand tot maand leven. Zij kunnen zich echt niet permitteren om zo lang op een uitkering te moeten wachten, want dat is juist de periode waarin huurachterstanden, hypotheekachterstanden en gas- en lichtachterstanden ontstaan. Dat is voor deze mensen daarna heel moeilijk in te lopen. Wat ons betreft, kan er dus wel wat meer druk op de ketel om dit adequater te gaan regelen.

Het Landelijke Informatiesysteem Schulden werkt bijvoorbeeld nog steeds niet. Wij hebben aangegeven dat dit systeem heel belangrijk kan zijn. Wij hebben liever niet dat dit via het BKR wordt geregeld. Veel liever zien wij een integraal schuldenregister in publieke handen. Ook met het oog op de privacy en dat soort dingen vindt GroenLinks dat een betere invalshoek, maar wij zijn er wel van overtuigd dat dit nu voortvarender opgepakt moet worden. Het langs elkaar heen werken veroorzaakt immers ook schulden. Ook kunnen schulden gaan oplopen. Dat moeten wij natuurlijk niet hebben.

Preventie is natuurlijk cruciaal bij het aanpakken van de schuldenproblematiek. Wij zijn het er erg mee eens dat gemeenten en andere betrokken partijen zich op het punt van de preventie proactief moeten opstellen. Daarbij gaat het om voorlichting en begeleiding, maar bijvoorbeeld ook om het aanbieden van budgetcursussen. Dat vinden wij alle-

maal prima, want dat kan eraan bijdragen dat mensen minder of niet in problemen komen.

Ook een integrale aanpak is cruciaal. Ik zei al dat je niet aan de ene kant preventieve hulp kunt verlenen en aan de andere kant je administratie niet op orde hebben voor een vlotte beoordeling van aanvragen voor een uitkering. Als je dat niet integraal met elkaar regelt, blijft het inderdaad dweilen met de geldkraan open.

Wij zijn ook voor certificering. Het is natuurlijk allemaal wel redelijk goed geregeld, maar mijn collega Spekman heeft het bijvoorbeeld wel eens gehad over aanbiedingen van leningen via internet en de pandjeshuizen. Daarmee had hij natuurlijk een punt, want als je dingen beter gaat regelen, gaan ook de cowboys op de financiële markten zich roeren. Zij gaan dan via omwegen nog vreselijkere leningen aanbieden. Heeft de staatssecretaris dat onder controle?

De commerciële schuldhulpverleningbureaus zijn voor GroenLinks een lastig punt. Het is niet mijn bedoeling om die bureaus in een kwaad daglicht te plaatsen, maar wij hebben er moeite mee dat mensen langdurig moeten afbetalen op door hen gemaakte schulden als zij in de schuldsanering zitten. Een deel van die afbetaling moeten zij ook aan de hulpverlening betalen, want die doet dat natuurlijk niet voor niets. Je kunt je afvragen of je vanuit de overheid de schuldhulpverlening niet zo goed en zonder wachtlijsten moet aanbieden dat het minder noodzakelijk is dat commerciële bureaus daarop inspelen. Ik hoor graag het oordeel van de staatssecretaris daarover.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ja. Ik heb ook een vraag over de kinderopvangtoeslag. Ik heb daarover het bericht gekregen dat er beslag kan worden gelegd op toeslagen zoals de kinderopvangtoeslag, ook via de Belastingdienst. Dat lijkt mij vrij dramatisch, want het gaat daarbij vaak om werkende ouders, die vervolgens hun kinderopvang niet meer kunnen betalen en hun werk moeten neerleggen. Dat geeft dus alleen maar meer problemen.

Mijn laatste opmerking betreft degenen die de leningen verstrekken. Ik gaf in een interruptie van het betoog van mevrouw Blanksma al aan dat ik voorstander ben van een soort «schuld- en boetebelasting». Degenen die leningen verstrekken en daarmee vaak heel veel winst maken, ook met allerlei rompslomp eromheen – bijvoorbeeld verzekeringen die eigenlijk helemaal niet nodig zijn, maar waaraan wel dik verdiend wordt – zouden daarmee een percentage van hun winst afstaan voor preventieve maatregelen, maar ook voor hulpverlening. De fractie van GroenLinks steunt het initiatief van de fracties van de PvdA en het CDA voor een reclamebod van harte. Je wordt met dit soort spotjes immers zo'n beetje verleid tot het kopen van een keuken. Vervolgens krijg je een koekje van eigen deeg, want je moet flink terugbetalen. Ik bied dus aan dat wij dit initiatiefwetsvoorstel mede willen ondertekenen. Wij hebben zelf ook moties ingediend. Wij hebben dit ook altijd gesteund. Ik vraag de staatssecretaris wel of bijvoorbeeld de tijd niet wat langer zou moeten zijn en of je bijvoorbeeld ook radiospotjes zou moeten voorkomen. Ik wil graag weten hoe zij hiertegen aankijkt, want deze discussie loopt vanuit de Kamer al jarenlang.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Dit is een belangrijk onderwerp. Daarom worstelt iedereen met de spreektijd van een paar minuten. Het door de staatssecretaris aangeleverde stuk gaat uit van de ideale schuldenaar. Het is eigenlijk een min of meer perfecte persoon die één keer in zijn leven een foutje maakt en daarna voorgoed geen schulden meer maakt. Ook in de Wsnp zie je zo'n ideaaltype van een mens die één keer een fout maakt en daarna nooit meer terugvalt. De realiteit en de cijfers in de

schuldsanering wijzen echter op iets anders, ook omdat wij veel te weinig doen aan achterliggende problemen of omdat wij vaak onmachtig zijn, bijvoorbeeld bij verslavingsproblemen, psychische problemen of de problemen van mensen die de ingewikkeldheid van de samenleving niet aankunnen. In de wet moet uiteindelijk niet worden uitgegaan van dat ideaaltype. Je ziet dit ook terug in Rotterdam. Daar zitten nu 5300 mensen in het budgetbeheer en daar komen maandelijks 200 mensen bij. Dat is echt een probleem.

Een tweede probleem dat nu een urgente aanpak vraagt, is de wachtlijst om in aanmerking te komen voor schuldhulpverlening. De wachtlijsten lopen in sommige gemeenten enorm op. Er ontstaat daardoor een stuwmeer van stabilisatietrajecten. De ene gemeente doet het beter dan de andere. Mijn collega Blanksma heeft dan ook volledig gelijk dat wij ook de gemeenten goed strak moeten houden en moeten wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid. Daarom vind ik deze wet van belang, maar ik ben ervoor dat de vrijblijvendheid, die met deze wet afneemt, nog veel meer afneemt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik vind het idee van mevrouw Blanksma om het geld voor schuldhulpverlening te oormerken, sympathiek. Dan weet je zeker dat het daaraan wordt besteed. Steunt u dat? Zo ja, dan is daar een grote meerderheid voor.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik kan kiezen voor dezelfde woorden als mevrouw Blanksma, want zij heeft niet precies datgene gezegd wat zij volgens u heeft gezegd. Ik ga straks verder in op het feit dat gemeenten hun rol op het punt van de wachtlijsten moeten vervullen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mevrouw Blanksma heeft wel aangegeven dat duidelijker moet worden waar het geld blijft dat beschikbaar is voor schuldhulpverlening.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik word uitgedaagd, voorzitter.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat was ook mijn bedoeling.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb de staatssecretaris heel helder gevraagd om in overleg met de VNG te bekijken hoe wij naar effectievere schuldhulpverleningstrajecten kunnen gaan. Er zijn heel veel verbeterpunten. De staatssecretaris staat voor de uitdaging om dat te realiseren. Dat is iets anders dan precies labelen waaraan het geld wordt besteed. Ik heb nog heel veel vertrouwen in gemeenten.

De **voorzitter**: De heer Spekman vervolgt zijn betoog.

De heer **Spekman** (PvdA): Het is goed dat het kabinet nu extra geld heeft uitgetrokken voor schuldhulpverlening. Dat is hard nodig, gelet op de wachtlijsten en de problemen, waaronder die stuwmeren van stabilisatietrajecten, want mensen gaan op dit moment de vernieling in. Wij hebben met elkaar een verantwoordelijkheid bij het proberen om schulden te voorkomen en bij het verhelpen van schulden. Dit overleg gaat meer over het verhelpen van schulden, maar het voorkomen van schulden is ook belangrijk. Daarom hebben wij samen met de CDA-fractie een initiatiefwetsvoorstel ingediend over het van de televisie verdwijnen van de kredietreclames. Vanochtend kwam de woordvoerder van de DSB weer met de populaire opmerking dat dit betutteling is. Ik betuttel mensen liever dan dat ik hen de vernieling in help. Dat laatste doet de DSB. Kijk maar hoeveel mensen op dit moment in problemen zitten, omdat zij hun hypotheeklasten niet kunnen betalen nadat hun een prachtig plaatje is

voorgespiegeld. Liever betuttelen dan mensen de vernieling in helpen. Uiteindelijk moeten wij met elkaar de verantwoordelijkheid nemen om mensen die zelf niet altijd goede keuzes maken, hun verantwoordelijkheid blijkbaar niet kunnen dragen en willen meedoen met de gekte waarvan zij zelf deelgenoot zijn, in bescherming te nemen tegen zichzelf.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb een vraag over het verbod op leenreclames. U laat toch een achterdeurtje open. Ik wil graag weten waarom.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik ben er altijd voor om dingen zo met elkaar te regelen dat zij haalbaar zijn. Zij moeten niet alleen voor de bühne zijn, want dan kunnen zij later worden teruggefloten. Zij moeten kunnen werken. Wij hebben dit uitgezocht en dit kan werken. De kredietreclames worden voornamelijk uitgezonden tussen 06.00 uur en 21.00 uur. De kredietverleners denken niet: dat is een aardig tijdstip om dat te doen en we zien wel of er iemand kijkt. Nee, zij hebben precies berekend en uitgedacht – want hier gaat veel geld in om – wie gevoelig is voor deze reclame en op welke tijdstippen zij die mensen moeten treffen. Dat doen zij dus zeer deskundig. Daar proberen wij een stokje voor te steken. Ik denk dat de trefkans om 04.00 uur vrij klein is.

De **voorzitter**: Mevrouw Karabulut wil een vraag stellen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter, ik had mij al eerder gemeld. U hebt niets gezegd over limitering van het aantal interrupties. Dat had u van tevoren moeten doen.

De **voorzitter**: Dan maak ik een punt van orde. Wij hebben voor dit debat twee uur uitgetrokken.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ja, maar dat kunt u niet achteraf zeggen. Ik wil echt nog een vraag stellen.

De **voorzitter**: Dat is geen probleem, als u mij even laat uitpraten. Ik ben uw voorzitter en niet andersom. Wij hebben voor dit debat twee uur uitgetrokken. Ik stel voor dat mevrouw Karabulut nu een vraag stelt en daarna mevrouw Van Gent, waarna de heer Spekman zijn betoog vervolgt zonder verdere interrupties. Daarna volgt het betoog van mevrouw Karabulut, zodat we rond 11.00 uur aan het antwoord van de staatssecretaris kunnen beginnen. Akkoord? Oké.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Wij praten al heel lang over de kredietreclames. Verhagen, Bos en Marijnissen hebben in 2006 in een verkiezingsdebat op televisie gezegd dat zij die dingen van de buis zouden halen. Wij praten hier dus al heel lang over. Ik ben daarom heel blij met het initiatief, maar de heer Spekman zegt dat mensen na 21.00 uur geen televisie meer kijken. Laat ik dan het voorbeeld geven van Astro TV. Ik denk dat na 21.00 uur heel veel mensen zappend voor de televisie zitten. De heer Spekman vindt net als de SP dat dit misleidende en verleidelijke reclames zijn die wij eigenlijk van de buis moeten halen. Als ik met een haalbaar voorstel kom om die dingen helemaal van de buis te halen, steunt de heer Spekman dat voorstel dan?

De heer **Spekman** (PvdA): Wij hebben dat uitgezocht. Wat u wilt, is niet haalbaar. Daarnaast wijs ik erop dat deze bedrijven gespecialiseerd zijn in geld verdienen en onderzoek doen naar waar hun klandizie zit. Daarom zenden zij deze reclames overdag uit en niet 's nachts. Blijkbaar is de doelgroep van Astro TV net een andere doelgroep dan de doelgroep voor de kredietreclames. Ik denk dat de op de marktwerking gebaseerde keuze

van die bedrijven verstandig is. Wij hebben vervolgens uitgezocht wat haalbaar is. Ik ben er hartstikke blij mee dat wij nu zover gekomen zijn en dat er vanuit de Kamer een initiatiefwetsvoorstel ligt om hier paal en perk aan te stellen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Daar ben ik natuurlijk ook blij mee, maar de DSB en alle andere bedrijven die leven op het in schulden steken van anderen, gaan natuurlijk nieuwe manieren en reclames bedenken om die doelgroep na 21.00 uur te bereiken. Als wij die dingen helemaal van de buis kunnen halen – nadat de SP dat heeft uitgezocht en met een haalbaar voorstel is gekomen – zult u dat dan steunen?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik vind dat een rare vraag, want wij hebben dat uitgebreid uitgezocht. Anders waren wij wel met een ander voorstel gekomen. Wij maken met dit voorstel een dubbele klap: een beperking in de tijd en het verwijderen van de combinatie van product en krediet. Dat is haalbaar en heeft volgens mij ook het bij de Kamer en bij u sterk levende gewenste effect.

De **voorzitter**: Ik kap deze discussie af. Mevrouw Van Gent wil ook een vraag stellen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter, heel erg bedankt dat u mij dat toestaat. Ik heb twee vragen aan de heer Spekman. Ik ben het helemaal eens met zijn reactie op de opmerking van de DSB dat we liever aan «betutteling» moeten doen dan dat mensen de vernieling in worden geholpen. Dat is mij uit het hart gegrepen. Voelt de heer Spekman voor een soort schuld- en boetebelasting voor die bedrijven, waarmee zij een deel van hun winst afstaan voor preventieve maatregelen en schuld-hulpverlening? Mijn tweede vraag: zou de heer Spekman met betrekking tot het initiatiefwetsvoorstel willen overwegen om de tijd op te rekken tot 0.00 uur? Ik weet dat hij aan een tijdslimiet gebonden is, omdat je dit van Europa in verband met de vrijheid van meningsuiting niet helemaal mag verbieden. Ik doe dus niet mee aan die wedstrijd «ver plassen» of hoe ik dat ook moet noemen. Ik hoop dat het initiatiefwetsvoorstel het haalt, maar laten wij binnen de marges wel bekijken hoe wij het kunnen verbeteren, bijvoorbeeld door het te laten gelden van 06.00 uur tot 0.00 uur.

De heer **Spekman** (PvdA): Het initiatiefwetsvoorstel is vandaag officieel ingediend. Wij komen er dus nog uitgebreid met elkaar over te spreken. Volgens mij moeten wij daar nu dus niet heel uitgebreid op ingaan. «Schuld en boete» vind ik een prachtig boek van Dostojewski, maar u stelde die vraag zojuist al aan de staatssecretaris. Ik hoor graag eerst haar reactie. Ik weet niet of dat echt de oplossing is. Wat de tijd betreft: wij hebben bewust voor dat tijdstip gekozen omdat dat aansluit bij andere wet- en regelgeving op dit gebied. Wij komen hier echter vast uitgebreid op terug wanneer het wetsvoorstel wordt behandeld in de Kamer.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Je kunt het wel tot 0.00 uur doen. Het enige punt is dat je in het wetsvoorstel bij zo'n verbod een tijdsmarge moet aangeven, want anders krijg je problemen met Europa c.q. de vrijheid van meningsuiting. Het kan dus wel tot 0.00 uur. Mijn punt is dat de buis anders van 21.00 uur tot 0.00 uur wordt volgeplempt met die waanzinnige spotjes, want zij moeten die toch ergens kwijt. Dat wilt u toch met mij voorkomen? Ik overweeg dus een amendementje op uw wetsvoorstel.

De heer **Spekman** (PvdA): Zover is het volgens mij nog niet, want voor mij is belangrijk dat wij leren van de tijdstippen waarop zij de reclames nu uitzenden. Dat doen zij vooral tot 21.00 uur en wij moeten ons aansluiten

bij andere wet- en regelgeving. Dat is dus de keuze die wij tot nu hebben gemaakt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Maar het kan wel.

De heer **Spekman** (PvdA): Tot zover het voorkomen van schulden. Wat het verhelpen van schulden betreft: wij vinden dat de wachttijd, de doorlooptijd en het stabilisatietraject scherper in de wet moeten komen, want als wij de vrijblijvendheid van de hulp weg moeten halen, moeten wij scherper durven formuleren wat wij van de gemeenten verwachten. Dat staat nu te vrijblijvend in de startnotitie over het wettelijk kader van de buitengerechtelijke schuldhulpverlening. Ik heb één voorbeeldje meegenomen, maar ik had er honderden mee kunnen nemen. De werkgever van de betrokkene heeft met de verhuurder van die persoon een betaalafspraken gemaakt waarbij het volledige salaris vier maanden aan de verhuurder wordt overgemaakt om uitzetting te voorkomen. De consequentie daarvan is dat hij €76 overhoudt om van te leven. Alle overige vaste lasten kan hij niet meer betalen. Daarna heeft Nuon de energie afgesloten. Nou, dan zij we lekker bezig met elkaar. Dat is gewoon wat er gebeurt. Daar heb ik echt talloze onderbouwde voorbeelden van. Het zijn geen fantasievoorbeelden van iemand met een delirium. Het klopt echt allemaal. Dat gaat dus niet goed. Daarom moeten wij met elkaar scherper willen zijn: wat accepteren wij op het punt van de wachttijd, de doorlooptijd en het stabilisatietraject? Daarbij moeten wij bijvoorbeeld ook durven vaststellen dat de wachttijd maximaal vier weken mag zijn. Hetzelfde geldt voor het moratorium en voor de uitstroom uit de schuldhulpverlening. Ook voor die uitstroom hebben wij geen enkele doelstelling. Dat is ook hartstikke lastig omdat de klantenpopulatie nogal verschillend is, maar wij moeten daar toch iets aan doen, evenals aan de beëindiging van het beschermingsbewind. Er komen steeds meer mensen in een beschermingsbewind. Kunnen wij dat tot het einde der dagen volhouden? Dan lopen wij misschien ook wel vast. In de notitie staat ook niets over mensen die de kont bewust tegen de krib gooien door bewust steeds schulden te maken en dan tegen de gemeente en de hulpverleners zeggen: je doet mij toch niets, want ik heb twee kinderen en je zet me dus toch niet uit huis. Ik was zo'n weekhartig type dat ik dat in mijn oude verantwoordelijkheid als wethouder inderdaad niet deed, maar ik baalde er wel van dat zij zich konden verschuilen achter die kinderen. Je kunt je afvragen hoe gelukkig die daarvan worden.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik ga een eindje terug in uw vlamme betoog. U wilt de maximale doorlooptijden en wachttijden steviger verankeren in de wet. Bent u het mij eens dat er ook direct een stok achter de deur moet komen? Er wordt immers getornd aan het recht van de schuldenaar. Ik ken ook legio voorbeelden van schuldenaren die nog meer in de problemen zijn gekomen, omdat zij op een gegeven moment geen uitweg hadden om elders in een schuldhulpverleningstraject terecht te komen.

De heer **Spekman** (PvdA): Daar ben ik het volledig mee eens. Daarom zeg ik ook welke andere wel degelijk bestaande problemen niet worden benoemd in de startnotitie. Iemand die de kont tegen de krib gooit, is een heel andere type en vergt een heel andere stok achter de deur dan iemand die andere maatschappelijke problemen heeft, iemand aan wie de jeugdzorg niet de vereiste zorg levert, iemand bij wie de verslavingszorg het niet goed doet of iemand bij wie de psychiatrie niet thuis geeft. Het echt oplossen van schulden vraagt veel meer. Het is soms vooral een uitingsvorm van andere ellende. Daar moeten wij dus iets mee doen.

Mevrouw **Ortega-Martijn**: Bent u het met mij eens dat, als de schuldhulpverlening zich bijvoorbeeld niet houdt aan de maximale wachttijden, de schuldenaar de mogelijkheid moet worden geboden om op kosten van de gemeente elders bij gecertificeerde schuldhulpverlening een ander traject in te gaan?

De heer **Spekman** (PvdA): Daar heb ik al iets over gezegd toen u daarover de vorige keer een motie indiende; of misschien ging u toen mondeling op dat onderwerp in. Als wij maximale termijnen afspreken, moet er natuurlijk altijd een stok achter de deur zijn. Niet alleen individuen hebben soms een stok achter de deur nodig. Ook de overheid heeft soms een flinke stok achter de deur nodig om te doen wat goed is, want de overheid doet niet automatisch het goede.

De gemeente moet wel kunnen sturen, want als zij dat niet kan maar wel allerlei verplichtingen krijgt, loopt het alsnog vast. Het valt mij op – daarover krijg ik ook signalen vanuit gemeenten – dat steeds meer banken mensen weigeren toe te staan om überhaupt een bankrekening te openen. Steeds meer mensen in Nederland lopen dus rond zonder bankrekening, hoewel het Nederlandse bankenprotocol voorschrijft dat er wel een rekening beschikbaar moet worden gesteld. Er zijn ook steden die conventanten hebben gesloten met banken, zelfs voor de dak- en thuislozen, maar steeds meer «normale» Nederlanders krijgen geen rekening bij een bank. Dat vind ik echt een groot probleem. Als die mensen een rekening vragen maar daar niet rood op willen staan, is het nog veel moeilijker. Het lijkt dus wel alsof de banken geen rekeningen willen verstrekken waar de mogelijkheid van rood staan van af is gehaald. Dat vind ik vreselijk en daar maak ik mij zorgen over. Ik wil graag dat de staatssecretaris hierover een gesprek aangaat met de Nederlandse Vereniging van Banken.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): De CDA-fractie is het daar absoluut mee eens, maar hoe kunnen wij dit, met de staatssecretaris voorop, afdwingbaarder maken? Er wordt toegezegd dat banken een bankrekening geven; dat zegt ook de NVB. In de praktijk zie je echter dat dit niet gebeurt. Alleen aanspreken is blijkbaar niet voldoende. Hoe kunnen wij in overleg met de staatssecretaris afdwingen dat banken echt hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik signaleer een probleem. Ik vind het echt een groot probleem en ik vind dit ook heel fout van de banken. Dan heb ik het over de combinatie van überhaupt geen bankrekening geven en nog minder gewillig zijn als het gaat om een rekening zonder roodstand. Ik heb daar nog geen oplossing voor. Gelukkig heeft de staatssecretaris net iets meer mensen om daarover na te denken. Misschien heeft zij, het ministerie van Financiën of een van de collega's wel een oplossing. Alles is welkom. Ik vind het gewoon een groot probleem en ik zoek naar een oplossing.

Ook heel veel ondernemers komen in problemen. Van de WSNP-populatie is 20% ex-ondernemer, maar bij de minnelijke regeling is dat niet het geval. Ik zou dus graag willen dat meer gemeenten geld en aandacht besteden aan schuldhulpverlening aan ondernemers. De Kamer van Koophandel van Friesland neemt deel aan een pilot voor schuldhulpverlening aan ondernemers. In andere delen van Nederland is belangstelling getoond voor dit initiatief. Ik zou graag zien dat de staatssecretaris daar een extra zetje aan geeft, evenals aan het Besluit bijstandsregeling zelfstandigen. Heel veel ondernemers zijn in problemen. Het zou goed zijn als wij die mensen helpen, ook omdat ondernemerschap dat één keer fout gaat, de tweede of derde keer vaak wel goed gaat. Wij kunnen in ons land ondernemers gebruiken.

Tot slot wil ik mezelf maar ook de staatssecretaris nogmaals doordringen van het kostenbesef en van het belang van goede schuldhulpverlening.

Goede schuldhulpverlening kost € 2500 per jaar, maar in Utrecht kost een bed in de sleep-in, de nachtopvang, zeven keer zo veel. De crisisopvang kost twintig keer zo veel, een ggz-bed kost 50 keer zo veel en een plek in de gevangenis kost 100 keer zo veel. Dat is een vergelijking van de kosten. Natuurlijk weten heel veel mensen met grote schulden hun hoofd boven water te houden, leven zij vol trots verder en proberen zij iets van hun leven te maken, maar een aantal van deze mensen glijdt af. Dat moeten wij niet onder stoelen of banken steken. Dat brengt grote kosten met zich mee. Meestal hebben wij met elkaar wel een oplossing als iemand in de gevangenis komt, maar in de voorfase zijn wij vrij achenebbisj. Ik hoop dat wij mede door dit wetsvoorstel, als het scherper en beter wordt, problemen kunnen voorkomen en het op dit punt beter gaan doen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter. Voor het onderwerp van dit debat – mensen met schulden, mensen in de knel en de mogelijke gevolgen van onverantwoorde kredietverstrekking – is het in de huidige wereldwijde crisis heel belangrijk dat wij het in ieder geval in Nederland zo gaan regelen dat er geen onverantwoorde kredieten worden verstrekt, dat wij mensen die eenmaal in schulden terecht zijn gekomen, goed helpen en vooral dat wij door middel van werk en inkomen deze ellende voorkomen. Ik zal het er niet uitgebreid over hebben, maar iedereen weet dat deze economische crisis vooraf is gegaan door een financiële crisis en is begonnen door het verstrekken van heel onverantwoorde hypotheeklen aan mensen die die hypotheeklen nooit zouden kunnen betalen. Dat gebeurde alleen omdat een aantal mensen daar winst op wilde maken. Ik ben dus heel blij met het initiatief om tot een verbod op leenreclames te komen. Daar gaan wij het nog over hebben, want van mij mogen zij helemaal van de buis.

Ik ben ook blij met de stappen die wij de afgelopen tijd hebben gezet. Wij zijn namelijk met elkaar tot de conclusie gekomen dat er inderdaad een wettelijk kader moet komen voor de minnelijke schuldhulpverlening, dat er een landelijk informatiesysteem moet komen voor de registratie van alle schulden – daardoor kunnen alle partijen die daaraan werken, de informatie krijgen om die schulden aan te pakken – en dat er een certificering komt van schuldhulpverleninginstanties, zodat de malafide bedrijfjes echt helemaal verdwijnen uit Nederland. Dit gezegd hebbende, wijs ik er echter op dat wij hier al vanaf 2007 over spreken. Ik kan mij het laatste overleg herinneren. Toen hadden wij het eigenlijk over de zaken die nu in de startnotitie staan. Ik maak mij een beetje zorgen, want ik heb het gevoel dat de uitwerking van het wetsvoorstel en het overleg met alle betrokken partijen een beetje stagneren. Ik vraag mij af waarom. De ontwikkeling van het landelijk informatiesysteem ligt volgens mij stil. Gaat de staatssecretaris daar iets aan doen en zo ja, wanneer? Wat mij betreft, moet dat echt heel snel, in de komende maanden.

Hetzelfde geldt voor certificering. De vier grote gemeenten willen daar niet aan meewerken. Als je wilt komen tot een uniform systeem en kwalitatief goede schuldhulpverlening, is dat toch een voorwaarde. De voormalige staatssecretaris heeft daar ook aan bijgedragen, ook financieel. Ik wil dus dat de staatssecretaris erbovenop gaat zitten en dit gaat oplossen. Korthedshalve zal ik niet ingaan op alle opmerkingen van collega's over wat er allemaal in het wettelijk kader geregeld moet worden, maar ik vind wel dat wij een termijn moeten noemen waarop de kaders van dat wetsvoorstel echt aan de Kamer voorgelegd worden. Daarin moeten in ieder geval terugkomen: het moratorium, de instrumenten die gemeenten nodig hebben in de samenwerking met andere instellingen, het kunnen aanpakken van de niet-willers, de looptijden en de afloscapaciteiten. De vier grote gemeenten hebben daarover een brief gestuurd. Volgens mij wil iedereen dit en is het nu tijd om daar heel hard aan te werken. Kan de staatssecretaris toezeggen dat het wetsvoorstel voor de zomer naar de

Kamer wordt gestuurd, zodat de wet zo snel mogelijk kan ingaan? Anders vrees ik dat wij in 2010 of 2011 belanden.

Iedereen weet dat wij in Nederland inkomensondersteunende voorzieningen hebben voor mensen met een laag inkomen. Zij kunnen voor noodzakelijke goederen, als zij daarvoor geen geld hebben, een beroep doen op de bijzondere bijstand. Daarbij gaat het om zaken zoals een koelkast of een versleten bank. Die mensen hebben echt geen cent te makken. De overheid wil schulden en armoede gelukkig bestrijden. Daarvoor zijn die regelingen er, maar als die mensen aankloppen bij de gemeente, worden zij doorgestuurd naar de kredietbank of krijgen zij een lening. Dezelfde overheid helpt dus mee aan het in de schulden steken van mensen. Ook dit hebben wij in 2007 besproken. De voormalige staatssecretaris was het ermee eens dat dit niet de bedoeling was. Dit zou ook opgepakt worden. Er is een brief uitgegaan naar de gemeenten. Uit een door ons verrichte inventarisatie – ik zal het rapport straks aan de staatssecretaris geven – blijkt echter dat nog op grote schaal leenbijstand wordt verstrekt aan deze groep arme mensen die dit eigenlijk als gift zouden moeten krijgen: 61 van de 75 onderzochte gemeenten verstrekt nog leenbijstand. Wij hebben ook eens wat rond gebeld en daaruit bleek dat tien gemeenten in 2008 10 mln. aan leenbijstand verstrekten. Ik vraag de staatssecretaris of zij eindelijk een eind wil maken aan de leenbijstand voor mensen met een laag inkomen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik ben het met u eens dat je mensen in de bijstand niet direct moet opscheppen met een lening en ik ben er ook voor dat de bijstand in bepaalde gevallen omgezet kan worden in een gift, maar daar moeten wel grenzen aan gesteld worden. Ik hoor graag wat u daarvan vindt, want mensen hebben ook een eigen verantwoordelijkheid. Is het niet goed om ook in het kader van de bijstand mensen te begeleiden om wat meer te gaan sparen als zij geconfronteerd worden met dit soort uitgaven?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Natuurlijk is er een eigen verantwoordelijkheid en moet je mensen die zich niet gedragen, die hun verantwoordelijkheid niet kennen, die inkomen of spaargeld hebben waaruit dit betaald zou kunnen worden, geen bijstand om niet of als gift verstrekken. Wij hebben het nu echter over een wettelijk instrument dat is bedoeld voor de allerarmsten die niet meer kunnen sparen en een heel laag inkomen hebben. Daar waar zich bij hen plotseling iets voordoet – bijvoorbeeld het kapot gaan van een koelkast – moeten de daarvoor gecreëerde voorzieningen als gift worden verstrekt. Daar heb ik het over. Ik noem in het rapport heel veel voorbeelden. Het matras van een mevrouw in Enschede is na zeventien jaar versleten, maar zij heeft geen budget om een nieuwe matras te betalen. Dan vind ik het niet meer dan normaal dat wij daarvoor de bijzondere bijstand – ook een anti-armoedemaatregel – inzetten, dat wij die mevrouw niet doorsturen naar de kredietbank en dat wij haar niet verder in de schulden steken. Daar heb ik het over. Dat zou ik graag geregeld zien, want de budgetten voor de bijzondere bijstand blijven onderbenut. Dat is het idiote van het verhaal. Wij zeggen al jaren dat wij dit niet-gebruik moeten aanpakken. Aan de ene kant klagen gemeenten dat de budgetten van de bijzondere bijstand niet worden gebruikt, maar aan de andere kant worden mensen die bij de gemeente aankloppen omdat zij dat geld hard nodig hebben, naar de kredietbank gestuurd. Daar wil ik een einde aan maken. Ik hoop dat mevrouw Ortega-Martijn mij daarin steunt.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Met andere woorden: het blijft wel maatwerk.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Uiteraard blijft het maatwerk. Dit is voor mij een heel belangrijk punt. We kunnen het wel over al die grote dingen

hebben en dit lijkt klein, maar voor de mensen die het betreft is het enorm belangrijk.

Mijn volgende punt is de medewerking van bedrijven bij de problematiek van mensen met schulden. Ik wil de staatssecretaris graag het volgende voorbeeld voorleggen. Het betreft energiebedrijf Eneco. Als iemand met een betalingsachterstand opnieuw aanklopt bij Eneco, is het bedrijf tien jaar lang niet bereid om deze persoon aan te sluiten, ook al is hij bereid mee te werken aan een schuldregeling. Recidivisten worden dus voor tien jaar uitgesloten, terwijl je naast de niet-willers ook gewoon mensen hebt die niet kunnen, maar wel willen meewerken. Niet-willers zijn mensen die keer op keer niet blijken te leren. Die moet je inderdaad niet belonen met aansluiting. Eneco lijkt niet het enige bedrijf te zijn dat de termijn van tien jaar hanteert. Het gevolg van dit beleid is dat mensen alleen opnieuw kunnen worden aangesloten als zij naar een andere energieleverancier gaan. De kosten voor de heraansluiting zijn ook weer fors, want die kunnen oplopen tot honderden euro's. Mensen komen ook nauwelijks in aanmerking voor een minnelijke schuldenregeling, omdat zo'n energiebedrijf simpelweg weigert om mee te werken. Volgens de Wijnregeling van het ministerie van Economische Zaken mag er beperkt afgesloten worden in de wintermaanden, en moet voorkomen worden dat afsluiting plaatsvindt als mensen willen meewerken aan een schuldregeling. De handelwijze van Eneco staat daar haaks op. Is de staatssecretaris bekend met deze handelwijze en vindt zij haar redelijk? Dit machtsvertoon om een minnelijk traject te frustreren kan toch eigenlijk niet? Ik vraag de staatssecretaris om met het bedrijf in gesprek te treden en de kwestie op te lossen.

Antwoord van de staatssecretaris

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Ik dank de commissieleden voor hun inbreng. Eén ding is zo helder als glas: alle fracties in de Tweede Kamer, althans alle hier vertegenwoordigde fracties, zijn het erover eens dat de schuldhulpverlening essentieel is, zeker in de huidige context. Ik ben vandaag een beetje verkouden. Mocht ik in een hoestbui uitbarsten, dan is dat niet omdat ik emotioneel word, al zou je van het onderwerp wel emotioneel worden. Ik ben nog niet zo lang staatssecretaris, maar de werkbezoeken die ik tot op heden in het hele land heb afgelegd, spreken boekdelen. Ook in mijn oude functie heb ik veel meegemaakt wat dit betreft. Ik vind het dus ook heel plezierig, hoe raar het ook klinkt, dat de Tweede Kamer zo enorm meedenkt. Dat wil ik vooropstellen. De fracties benadrukten al dat het essentieel is dat wij preventief aan de slag gaan en dat wij er alles aan doen om te voorkomen dat mensen in de schulden raken. Dat is nu nog veel urgenter dan voorheen. Voor wie nu onverhoopt zijn baan kwijtraakt en niet onmiddellijk een nieuwe kan vinden, is het heel belangrijk om in die situatie al na te denken over het beheer van het budget. Het kan namelijk best zijn dat je een korte of langere tijd met minder geld moet toekomen dan je gewend was. Dat betekent weer dat je naar je vaste lasten moet kijken en moet bekijken hoe ver je polsstok reikt. Zeker in deze tijden is dat twee keer zo belangrijk. Waar dat kan, zullen gemeenten en ik enorm veel slagen maken op het gebied van preventie. We moeten namelijk, ook op onze werkpleinen, uitstralen dat je ook naar je portemonnee moet kijken als je in een andere situatie terechtkomt. Dat is helemaal niet makkelijk, maar hierbij geldt echt dat voorkomen beter is dan genezen en dat je niet je rekeningen een aantal maanden lang terzijde moet leggen omdat je denkt dat het wel weer goed komt. Het is belangrijk om de situatie te onderkennen. Nogmaals, het is niet simpel, maar wel van groot belang. Daarmee kom ik bij de berichtgeving van vanmorgen op teletekst en in de kranten. Enkele fracties willen graag een wetsvoorstel over kredietreclames. Ik heb het debat van zojuist, ook over de tijdstippen, goed

gevolgd. Ik weet dat er al heel lang sprake van is en dat we de situatie eens aan de kaak zouden moeten stellen. Ik heb van het ministerie van Financiën ook begrepen dat men druk bezig is om te bekijken wat er wel en niet mogelijk is. Mevrouw Van Gent zei een beetje gekscherend dat het blok aan het been sinds gisteren in de televisiereclames in ieder geval helder wordt verwoord. Dat scheelt wel een slokje op een borrel, maar misschien nog niet een stevige slok. Er wordt natuurlijk heel stringent gekeken naar de uitvoerbaarheid, de handhaafbaarheid en de proportionaliteit, maar daarmee vertel ik niets nieuws. De Kamer zal hierop zeker doorgaan in haar discussie met Financiën. Ik kan mij bij zo'n initiatiefwetsvoorstel in elk geval wel iets voorstellen; dat is hiermee voldoende beklemd.

Naast dit wetsvoorstel is in dit debat natuurlijk ook ingegaan op het wetsvoorstel dat wij in deze context willen maken. Dat is een heel belangrijk wetsvoorstel in onze interactie met gemeenten. Ik heb de Kamer goed verstaan. De Kamer zegt: natuurlijk willen wij de schuldhulpverlening niet bij de gemeente weghalen, want de gemeente zit het dichtst bij de mensen die het betreft, maar wij willen zo graag dat alle gemeenten zich bewust zijn van de urgentie en zich realiseren dat men de hand aan de ploeg moet slaan, nog veel meer dan tot nu toe. Alle gemeenten moeten dat doen, dus niet alleen de gemeenten die de meeste schuldenaren binnen hun grenzen hebben. Ik heb gesprekken gevoerd met de VNG, ik heb werkbezoeken afgelegd en ik merk dat gemeenten zeker in deze crisis-situatie meer en meer doordrongen zijn van de urgentie.

Het stuk dat ik de Kamer heb toegestuurd, wil ik daarom nog voor de zomer vertalen in een stevig actieplan, waarin we weergeven hoe we op de verschillende onderdelen willen acteren, samen met de gemeenten. Eén ding is namelijk heel belangrijk: het actieplan moet ook een draagvlak hebben bij de gemeenten. Wij kunnen het hier in Den Haag eenzijdig opleggen, maar dan is het draagvlak niet goed verankerd. Ik hecht er zeer aan dat gemeenten zich volledig committeren als wij termijnen afspreken en afspreken hoe wij willen omgaan met het moratorium en met preventie. Het actieplan willen wij in het najaar dolgraag tot wet verheffen. De Kamer kan het wetsvoorstel dus tegemoet zien, zodat wij er als de wiedeweerga verder mee aan de slag kunnen. Ik wil de gemeenten er echter al voor het zomerreces aan committeren. De Kamer weet nog veel beter dan ik dat de wetgeving tijd nodig heeft, maar ik wil het commitment dus al veel eerder hebben. Dat moet helder zijn.

Alle fracties hebben iets gezegd over de integraliteit. Die is in de schuldhulpverlening dan ook zeer belangrijk. De heer Spekman heeft er behartigenswaardige woorden over gesproken en dat geldt voor alle commissie-leden. Als mensen in de schulden komen, is dat niet eenmalig en ook geen stereotiep geval. Het is heel gecompliceerd en ieder mens is er een. Ieder mens heeft zijn eigen sores en dat zijn meestal niet alleen schulden. Vaak zit er een complex geheel van andere problemen aan vast. Daarom is het ook zo belangrijk dat het op gemeentelijk niveau wordt aangepakt en dat men niet alleen vanuit de schuldhulpverlening redeneert, maar ook vanuit al die andere segmenten die ertoe doen. Daarbij is het ook erg belangrijk dat je mensen als ze «gesaneerd zijn», niet alleen laat uitvliegen, maar hen ook nog een poos begeleidt en kijkt hoe het hen vergaat. Zo kun je recidive voorkomen en bovendien voorkomen dat die mensen weer op andere gebieden in de sores komen. Dat wil ik ook zo dolgraag nog verder wisselen met de gemeenten, want we eisen nogal iets van de gemeenten op dat punt. Het is helemaal niet zo simpel, want de gemeenten zeggen op enig moment: zo, die meneer of mevrouw is weer uitgestroomd; ga gerust uw gang; fijn dat u weer zelf op poten staat. Als iemand dan na een jaar weer aan de poort klopt, zegt zo'n gemeente: hè verdikkeme, we hebben jullie een jaar geleden zien uitvliegen; hoe kan dit nu? Je kunt je er van alles bij voorstellen hoe dat nou kan. De Kamer

heeft dit probleem heel goed aan de kaak gesteld en ook dat hoort thuis in het actieplan: preventie, wetgeving, maar ook nazorg. Die is essentieel. Wij vinden het moratorium allemaal belangrijk. Als mensen in de sores zitten is het heel belangrijk dat er een tijdsperiode is waarin zij eens even tot rust kunnen komen en met de begeleiders inzicht kunnen krijgen in hetgeen hun is overkomen, en in de manier waarop zij zo snel mogelijk hun schulden kunnen oplossen en hun eigen broek weer kunnen ophouden. Mensen hebben dat rustmoment even nodig. Het zou natuurlijk het allermooist zijn als dat moratorium formeel veranderd kan worden in de wet. Daar ben ik ook op uit; laat dat duidelijk zijn. Tegelijkertijd heb ik begrepen dat de implementatie ervan in de wet echt een heel tijdrovend en ingewikkeld proces kan zijn. Ik wil daarover in het actieplan graag nog iets zeggen tegen de Kamer. Dan kunnen wij dat in gezamenlijkheid meemaken. Er zijn natuurlijk al bepaalde privaatrechtelijke beginselen en schuldeisers hebben ook hun privaatrechtelijke invalshoek, die je serieus moet nemen. Wij moeten dit dus in een goed evenwicht doen. Ik ben uit op het volgende. Het zou heel mooi zijn als wij het moratorium zouden kunnen verankeren. Mocht dat onverhoopt nog niet in het najaar kunnen, dan zou ik het al een grote stap voorwaarts vinden als de convenanten die we nu al hebben gesloten met een aardig rijtje schuldeisers – ik kom straks nog op Eneco terug – ook breder kunnen worden afgesloten, bijvoorbeeld met de gerechtsdeurwaarders. Die hebben daarin nu ook een stap voorwaarts gemaakt. Dat vind ik heel plezierig en wij gaan daar verder mee aan de slag, om ervoor te zorgen dat de convenanten breder kunnen worden geïmplementeerd. Als het om deze mensen gaat, ben ik nogal van het pragmatisme. Ik vind het dus belangrijk om én én te doen: nu uitgaan van de convenanten en de Kamer daarin helder inzicht verschaffen in juni, en tegelijkertijd in juni duidelijk maken hoe we een eventueel moratorium toch in de wet kunnen verankeren, op welke termijn dat kan en welke mitsen en maren daaraan vastzitten. Als je dat met zijn allen wisselt, kan het niet anders dan dat je heel goed inzicht hebt welke opties er zijn.

Het LIS is een heel belangrijke aanvulling op het BKR. De fracties hebben mij gevraagd om te proberen om het LIS een steuntje in de rug te geven om te zorgen dat het systeem zo snel mogelijk werkbaar wordt voor iedereen. Ik heb natuurlijk gesproken met de club van de heer Kohnstamm, het College Bescherming Persoonsgegevens. Dat college heeft toch ook nog wel een aantal argumenten op basis waarvan het niet onmiddellijk het LIS warmhartig kan omhelzen. Op deze manier komt namelijk ongeveer een kwart van de bevolking in het LIS terecht; ook degenen die gewoon kortdurend betalingsachterstand hebben. En het kan ons allemaal overkomen dat we een rekening niet onmiddellijk betalen. En als je in het LIS staat, is het weer lastig om kredieten te krijgen. De heer Spekman heeft daarover ook goede dingen gezegd. Banken mogen zich niet gaan verschuilen achter een systeem als het LIS om te zeggen dat iemand geen bankrekening meer krijgt. Omdat ik een en ander zo praktisch mogelijk wil inrichten, ga ik samen met het CBP en met Financiën aan de slag om het LIS zo snel mogelijk geïmplementeerd te krijgen. De terechte mitsen en maren van het CBP wegen daarbij wel zwaar, want het CBP is natuurlijk wel een toezichthouder en geen adviesclub. Als het CBP echt niet akkoord kan gaan met het LIS, hebben wij dus wel een punt van aandacht, om het eufemistisch uit te drukken. Ik heb me erin verdiept en ik ben zeer van zins om als de drommel stappen te zetten, zodat het LIS wel snel kan worden geïmplementeerd. Ik neem het CBP echter bloedserieus.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb hierover een concrete vraag. Is de uitspraak gedaan dat het CBP geen toestemming geeft voor het LIS? Dat is voor mij heel belangrijk, want het is een particulier initiatief. Wij hebben dat allemaal omarmd, maar als de uitspraak er ligt dat het niet kan ...

Staatssecretaris **Klijnsma**: Nee, als ik het goed heb begrepen, heeft het CBP nauwgezet gekeken naar wat er nu ligt, en heeft men daarover een paar aandachtspunten naar voren gebracht die problemen zouden veroorzaken als het LIS nu van start zou gaan, al is het dan een particulier fenomeen. Daarvoor moeten wij natuurlijk wel een oplossing vinden. Mevrouw Blanksma vroeg hoe we als Kamer en kabinet beter inzicht krijgen in de besteding van middelen. Ik ben blij dat vorige week door de Kamer is goedgekeurd dat er in de context van de crisis extra geld komt voor de schuldhulpverlening, maar hoe houden wij inzicht in de besteding daarvan? De VNG is onze gesprekspartner bij uitstek om inzicht te verschaffen in hoe je omgaat met geld van de schuldhulpverlening. Laten wij nu niet eisen dat gemeenten heel nauwgezet turven hoe men erop inzet. Ik weet dat veel gemeenten van de algemene middelen geld inzetten voor schuldhulpverlening. Ik was wethouder van Financiën en ik heb dat zelf ook mogen meemaken. Gemeenten zetten dus niet alleen geld vanuit het Rijk in, maar plussen ook bij vanuit de algemene middelen. Het is belangrijk dat gemeenten wel in grote lijnen aangeven hoe ze de middelen voor schuldhulpverlening aanwenden, maar ze hoeven ons geen heel minutieuze rekenoverzichten te geven. Dat gaat ook weer heel veel geld kosten en daar ben ik geen voorstander van.

Mevrouw Blanksma onderstreepte ook dat de certificering een heel belangrijk fenomeen is. Die certificering komt natuurlijk voort uit de branche zelf; dat is altijd zo. Ik ben daar ook heel blij mee. Die branche blijft ook in beweging met de certificering, net als andere branches, zoals de kinderopvang. Men bekijkt dus heel goed of de goede normen in de certificering staan. Mevrouw Karabulut heeft Kamervragen gesteld over de looptijd van drie en vijf jaar. Houden alle partners die ertoe doen zich aan de certificering? Er werd ook een vraag gesteld over de aanbesteding. Daarbij zou ik, als ik de gemeenten was, de certificering nauw betrekken. De aanbesteding is boven een bepaald bedrag verplicht. Als gemeente zou ik in mijn aanbestedingsformulieren opnemen dat instellingen gecertificeerd dienen te zijn, maar dat is natuurlijk aan gemeenten zelf. In de certificering moeten dus de goede normen zitten, en het is ook een kwestie van voortschrijdend inzicht. De aanbesteding is soms natuurlijk ook een onhandig fenomeen. Gemeenten zijn echter gehouden aan onze regelgeving en aan Europese regelgeving. Als men boven een bepaald bedrag komt, zit men er nu eenmaal aan vast, tenzij men de klus zelf uitvoert; dat kan dus ook.

Ik vind dat mevrouw Ortega een punt heeft met de morele agenda. Dit soort groepen in de samenleving maakt deel uit van die agenda. Ik zal kijken of we hiervan een punt van aandacht in de agenda kunnen maken en dat zal ik in de boezem van het kabinet aankaarten. Mevrouw Ortega heeft echt de nadruk gelegd op de preventie. Zou het niet zo kunnen zijn dat je aan de voorkant budgetcursussen verstrekt en coaches inhuurt? Zij heeft mij goed verstaan: zeker nu mensen in tijd van crisis met kleinere portemonnees moeten omgaan, is preventie essentieel. Ik zal dat uitdragen waar ik kan, ook aan gemeenten. Ik zal het ook uitdragen aan het UWV, want dat instituut verstrekt WW-uitkeringen en moet preventie ook hoog in het vaandel hebben. Mevrouw Ortega stelde ook een specifieke vraag over kinderalimentatie. Op dit moment is er geen landelijke registratie van kinderalimentatie, en dat is de bottleneck. Wij hebben nu dus geen oplossing; dat moet ik eerlijk zeggen. Ik heb het punt van aandacht natuurlijk wel genoteerd en ik ga eens bekijken of we er verder nog iets mee kunnen.

Alle fracties vroegen naar de banken. Ik vind dat ook een groot punt van zorg. Als mensen geen bankrekening kunnen hebben, hebben ze een fundamenteel probleem in de huidige samenleving. Ik zal het punt heel graag nader bespreken met de minister van Financiën. Ik vind echt dat wij soelaas moeten bieden, want anders kunnen mensen hun leven bijna niet leven.

Geldt de beslagvrije voet ook voor overheidsinstellingen? Wis en zeker. Wie signalen heeft dat dit niet zo zou zijn, doet mij een groot plezier door mij dat te laten weten. Dat geldt natuurlijk ook voor de kindertoeslag. Die kan afgeroomd worden, maar de beslagvrije voet is altijd aan de orde. Mevrouw Van Gent heeft een vraag gesteld over de voedselbanken. Daar ben ik natuurlijk ook op werkbezoek geweest. Ik zie inderdaad, bij de ene voedselbank meer dan bij de andere, dat de toeloop groter is. Ik vind het heel plezierig dat voedselbanken en gemeenten en meer samenwerken en elkaar niet meer als egeltjes bejegenen. Dat is ook hartstikke fijn voor de cliënten. Ik zie ook dat heel veel vrijwilligers van de voedselbanken mensen die in de sores komen een-op-een gaan begeleiden. Dat is ook essentieel. Ik ben met andere departementen nauwgezet aan de slag gegaan met het amendement van de heer Spekman over vrijwilligers in de schuldhulpverlening. Ik heb namelijk groot respect voor alle vrijwilligers die zich inzetten voor schuldhulpverlening; niet alleen bij voedselbanken maar ook elders. Het is essentieel dat zij ook bij de nazorg betrokken blijven.

Ik heb ook kennis genomen van de pilot in Friesland ten behoeve van ondernemers. Ik vind die pilot interessant. We hebben inderdaad een bijstandsregeling voor zelfstandigen, het Bbz. In mijn brief heb ik nog eens beklemtoond aan de gemeenten dat men daarop, veel meer dan tot nu toe, de aandacht moet vestigen. Ik ga ervan uit dat dit nu ook gaat gebeuren. Daar waar het kan, zal ik het echter nog eens onderstrepen. Ik dank mevrouw Karabulut voor het rapport over de leenbijstand. Hierover is in dit debat al veel gezegd. Mevrouw Ortega is er ook op ingegaan. Ik vind niet dat we volledig van de leenbijstand af moeten en ik heb mevrouw Karabulut ook niet zo verstaan. In bepaalde gevallen moeten mensen inderdaad kunnen lenen bij gemeenten. De absolute basics moet je echter in de bijzondere bijstand willen verstrekken. Ik wil hierover nog wel eens nauwgezet verder praten met de VNG.

Het is een beetje raar, maar ik was tot voor drie maanden aandeelhouder van Eneco. Wij hebben hierover met Eneco altijd heel stringente afspraken gemaakt. Ik wil dus heel graag de achtergrondinformatie van mevrouw Karabulut ontvangen, dan kan ik daarnaar kijken.

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): Ik heb geen antwoord gekregen op een toch wel belangrijke vraag. Ik heb de term «schuld- en boetebelasting» gebruikt. Die slaat op de brief die wij hebben gekregen van de G4. Die zegt dat het niet ondenkbaar is dat ook partijen die medeverantwoordelijk zijn voor het ontstaan van grote schulden, in de preventieve kant maar ook in de hulpverlening gaan participeren en meebetalen. Wat is de visie van de staatssecretaris daarop?

Staatssecretaris Klijnsma: Ja, dat was een belangrijk onderdeel van de inbreng van mevrouw Van Gent. Toen zij erover begon, bedacht ik dat dit eigenlijk analoog is aan de positie van casino's. Die doen ook het een en ander in de preventie van gokverslaving. Het is een interessant idee, maar mevrouw Van Gent kan begrijpen dat ik niet onmiddellijk zeg dat wij het gaan uitvoeren. Ik wil er echter heel graag over doordenken. Mevrouw Van Gent zegt namelijk terecht dat heel veel instellingen zich verrijken aan andermans sores. Als dat zo is, heb ik daaraan een broertje dood. Ik zou het dan ook niet verkeerd vinden om dat af te romen, maar ik zeg dat heel voorzichtig. We moeten dat gewoon gaan uitzoeken.

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): De staatssecretaris gaat met de minister van Financiën nog praten over onder andere de bankrekeningen. Ik zou het fijn vinden om een termijn af te spreken. Denken is goed en ik ben blij dat de staatssecretaris wil meedenken, maar we moeten altijd wel afspreken wanneer het denkproces weer terugkomt bij de Kamer.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Kunnen we het niet als volgt doen? Ik heb oprecht geen idee wat er uit het denkproces kan voortvloeien, maar ik vind dat het wel een paar maanden moet kunnen duren. Zullen wij het onderwerp meenemen als wij in juni met ons stuk naar de Kamer komen?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ja, heel graag.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Nog even terugkomend op de leenbijstand. Ik ben blij dat de staatssecretaris met mij van mening is dat het niet past dat de overheid zelf mensen in de schulden steekt die geen cent te makken hebben en duurzame gebruiksgoederen nodig hebben. Bijzondere bijstand en armoederegelingen zijn juist bedoeld om deze mensen te helpen. Ik ben ook blij dat de staatssecretaris hieraan gaat werken. Zij zegt echter te gaan praten met de VNG. Er is natuurlijk al eerder met de VNG over gesproken en het staat in het akkoord dat de staatssecretaris met de coalitie en met de VNG heeft gesloten. Ik wil hier dus geen genoegen mee nemen. Ik wil dat de staatssecretaris toezeft dat zij met een reactie op dit rapport zal komen en met een oplossing voor dit grote probleem. Anders kunnen we hier heel mooi met elkaar praten, maar als je spreekt over de morele agenda, moet je zelf met het goede voorbeeld komen. Het gaat hier echt om koelkasten en matrassen; heel basale levensbehoeften.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik snap deze cri du coeur goed. Gemeenten moeten de leenbijstand niet voor de basale dingen willen gebruiken. Er is echter een dikke «maar» en dat wil ik eerlijk zeggen. Het is natuurlijk ook aan colleges en gemeenteraden zelf om dit aan de kaak te stellen en het is eigenlijk vreemd dat dit niet gebeurt. Waar ik vandaan kom, hebben we een flink debat gevoerd in de gemeenteraad over het al dan niet toepassen van leenbijstand: wanneer doe je het wel en wanneer doe je het niet? En zo hoort het ook in dit land. Waar wij kunnen moeten wij vanuit kabinet en Kamer aan de orde stellen dat gemeenteraden dit hebben te doen, en ik weet dat mevrouw Karabulut dat met verve doet. Wij moeten daar gewoon een pas extra mee maken. Wij kunnen hier zeggen dat de bijzondere bijstand is bedoeld voor de echte basisvoorzieningen, maar het is aan gemeenten om precies aan te geven wanneer de leenbijstand toegepast wordt en wanneer dingen in de bijzondere bijstand worden verankerd. De gemeenten beheren dat pakket.

Mevrouw **Karabulut** (SP): En dat blijkt dus niet te werken, en het is niet alleen aan gemeenten. De staatssecretaris heeft hierover in haar eigen beleidsprogramma afspraken gemaakt met de gemeenten. Nu blijkt uit onze inventarisatie dat nog volop leenbijstand verstrekt wordt voor basale levensbehoeften. Daarover zijn we het eens. Daarom moet de staatssecretaris vanuit haar verantwoordelijkheid in overleg met de gemeenten met oplossingen komen. Het gaat bijvoorbeeld om een vrouw uit Arnhem die al tien jaar heel hard haar best doet in allerlei re-integratietrajecten en die voor TNT Post werkt, dat haar contract niet wil uitbreiden. Zij heeft geen geld kunnen sparen en heeft een nieuwe koelkast nodig. Zij wordt naar de kredietbank gestuurd en moet zich in de schulden steken, terwijl wij in dit debat spreken over het bestrijden van schulden.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Er ligt een bestuursakkoord met gemeenten; daar refereert mevrouw Karabulut aan. In dat bestuursakkoord staat dat gemeenten zeer terughoudend zouden moeten omgaan met het fenomeen leenbijstand. Maar nogmaals, de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de bijzondere bijstand en de leenbijstand wordt door de gemeenteraad vastgesteld in een verordening. Ik vind dat gemeenteraden hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Die ligt bij de gemeente en daar wil ik haar ook laten.

Nadere gedachtewisseling

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor het beantwoorden van de vragen. Enkele punten staan nog open.

De Wsnp heeft een slagingspercentage van 70 à 80 en het minnelijk traject tot nu toe van 30. Waar streeft de staatssecretaris naar als het gaat om effectiviteit? Kan zij een percentage noemen?

De staatssecretaris heeft het niet gehad over de wachtlijsten en de doorlooptijden. Wat gaat zij in haar actieplan melden over het streven naar nul wachtlijsten en zeer korte doorlooptijden?

Ik heb een vraag gesteld over de inkomensondersteunende toeslagen. Wordt daarvan nu veel meer gebruikgemaakt? Zal het niet-gebruik effectief worden aangepakt?

De staatssecretaris heeft ook niet gesproken over de recidive en de nazorg. Vindt zij dat een recidivist niet onbepert, ongeclausuleerd en continu een beroep mag doen op de schuldhulpverlening? Wat ons betreft moet het moratorium er komen. Het maakt ons eigenlijk niet veel uit welke weg de staatssecretaris daartoe bewandelt, als hij maar effectief is en leidt tot een moratorium.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter. Ik ga door met het punt waar ik mijn eerste termijn mee geëindigd ben, de leenbijstand. Natuurlijk moeten wij gemeenteraden aanspreken op hun verantwoordelijkheid, maar ik spreek de staatssecretaris hier aan op haar verantwoordelijkheid als staatssecretaris; op haar verantwoordelijkheid om schulden terug te dringen en armoede te bestrijden. Dat gaat in de praktijk niet goed, omdat gemeenten het niet-gebruik enerzijds als probleem zien, maar anderzijds het geld houden en mensen doorsturen naar de kredietbank. Ik hoor van de staatssecretaris graag een reactie op het rapport en een concrete oplossing, want het onderwerp staat ook in haar akkoord. Anders vind ik het weinig geloofwaardig als wij hier doorpraten over de bestrijding van schulden. Ik vind het heel positief dat de staatssecretaris zegt dat een en ander misschien een beetje is blijven liggen, maar dat zij nu als de wiedeweerga gaat zorgen voor een wettelijk kader; dat zij in gesprek gaat met alle betrokken partijen en voor de zomer terugkomt met een planning en met de kaders van het wetsvoorstel. Ik vind het moratorium daarin heel belangrijk. Ik begrijp dat het heel ingewikkeld is en ik weet ook waarom. Ik onderschrijf echter dat het er moet komen, linksom of rechtsom. Ik verwacht daarover dus informatie in de brief aan de Kamer. Datzelfde geldt voor het landelijk informatiesysteem. De staatssecretaris zegt terecht dat het heel belangrijk is dat het CBP het constateert als er problemen zijn met de privacy. Het gaat namelijk om een particulier initiatief. Wij hebben echter in 2007 gezegd dat de overheid ook een belangrijke rol in het LIS moet gaan spelen en ik heb nog niets gehoord over de problemen. Ik verwacht dus informatie, maar ik verwacht vooral ook dat de problemen opgelost gaan worden, anders hebben we een ander groot probleem. Over de besteding van middelen zegt de staatssecretaris dat zij gemeenten niet wil opzadelen met allerlei bureaucratische regels bij de besteding van de extra budgetten. Ik wil dat ook niet, maar ik verwacht van de staatssecretaris wel dat zij kan aantonen dat het geld daadwerkelijk aan de schuldhulpverlening wordt besteed.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de beantwoording van de vragen. Ik heb nog enkele vragen liggen. Ik ben het met de staatssecretaris eens dat voor het actieplan dat straks in de wet verankerd zal worden, inderdaad sprake moet zijn van een maximaal draagvlak onder gemeenten. Ik wil de ruimte daarvoor ook bieden, zodat de staatssecretaris zo goed mogelijk met de VNG kan

praten. Zij moet daarbij echter wel enkele zaken meenemen waarover ik het vandaag heb gehad, maar waarop zij niet heeft gereageerd. Ik heb gesproken over een register voor de minnelijke schuldhulpverlening. Als we schuldeisers en gerechtsdeurwaarders oproepen om zich flexibel op te stellen, moet er wel overeenstemming zijn over de manier waarop een en ander wordt gedaan en over het verloop van de schuldhulptrajecten. Ik wil dat de staatssecretaris in haar gesprekken met de gemeenten ook mijn vraag meeneemt wat er gebeurt als men zich niet aan de wachttijden houdt. Ik heb iets gezegd over het recht van de schuldenaar. Kan die eventueel naar een andere gecertificeerde schuldhulpverlener gaan? Ik vraag de staatssecretaris ook om in het overleg te praten over het vaker inzetten van het beschermingsbewind meerderjarige in het minnelijk traject. Het liefst zou ik willen dat dit verankerd wordt in het actieplan en in de wet. In haar gesprekken zou de staatssecretaris ook het standaard betrekken van het gezin moeten meenemen. Er is veel onderzoek geweest naar de betekenis van schulden voor gezinnen. Er is zelfs sprake van «erfelijkheid»: Als ouders in de schulden zitten, blijken kinderen vervolgens ook schulden te krijgen. Daarom heb ik gezegd dat het wenselijk is om het hele gezin te betrekken in een integraal schuldhulpverleningsplan. Dat werkt preventief en het is goed voor de nazorg. In het gesprek met de VNG kan ook het streven naar een effectief crisismanagement voor de gemeenten worden meegenomen. Het kan toch niet zo zijn dat een moeder met twee kinderen op straat wordt gezet en niet weet wat ze moet doen?

Over de aanbestedingsprocedures heb ik de staatssecretaris gevraagd of zij komt met standaardafspraken daarover.

Mijn laatste vraag betreft de bankrekeningen. Als de staatssecretaris daarover met haar collega van Financiën gaat praten, wil ik graag dat zij daarbij mijn opmerkingen meeneemt over de rol die banken kunnen spelen om ervoor te zorgen dat mensen die frequent rood staan in een heel vroeg stadium benaderd worden. Uit de monitor blijkt dat mensen die frequent rood staan, in een later stadium vaak in de problemen raken. Banken moeten gestimuleerd worden om mensen op te roepen om met hen te praten over hun kredietwaardigheid. Ook moeten banken worden gestimuleerd om periodiek een kredietwaardigheidstoets te doen, vooral bij creditcards en doorlopende kredieten.

De **voorzitter**: De staatssecretaris krijgt een heel lang boodschappenlijstje mee. Ik ben benieuwd of de beantwoording van al deze vragen gaat lukken.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ook ik dank de staatssecretaris voor haar antwoord. Ik heb het idee dat zij het gevoel van urgentie deelt dat de Kamer wederom naar voren heeft gebracht. Dat vind ik goed nieuws en wij zien de voorstellen en convenanten die rond de zomer komen met belangstelling tegemoet. Je zou kunnen zeggen dat het geduld van de Kamer op is en dat is terecht, want de schulden lopen ook op. Wat betreft de morele agenda en de crisis kunnen we niet blijven dweilen met de geldkraan open, zoals ik al in mijn eerste termijn zei. Dat bedoel ik zeer serieus.

Ik heb nog een vraag over de kinderopvangtoeslag. De staatssecretaris heeft gezegd dat ze daarop terugkomt. Ik wil haar graag een brief overhandigen van Kids Lounge, een organisatie met drie kinderdagverblijven in Rotterdam. Van de ouders die hun kind naar Kids Lounge brengen, heeft 95% een minimuminkomen. Het probleem is dat beslag gelegd wordt op de kinderopvangtoeslag, die via de Belastingdienst wordt uitbetaald. Dat betekent dat de ouders hun kinderen van de opvang moeten afhalen. Ik zal de staatssecretaris de brief geven, want dit komt vaker voor en het moet niet gebeuren.

Daaraan gekoppeld is het volgende. Wij willen mensen met schulden natuurlijk uit de put helpen en saneren, en niet verder de put in helpen. Dat is nu vaak wel het geval. Ik stel de staatssecretaris daarom voor om beter te kijken naar de rangorde van schuldeisers. Verhuurders en energiebedrijven zouden boven commerciële kredietverstrekkers of een postorderbedrijf moeten staan. We moeten namelijk voorkomen dat mensen hun huis uitgezet worden en afgesloten worden van gas en licht. Ik krijg hierop graag een reactie, want het is echt een probleem. We praten al heel lang over het LIS en over de problemen met het CBP. Dat heeft ermee te maken dat het LIS gelinkt is aan het BKR. Het CBP is kritischer en nauwkeuriger omdat het LIS een particulier initiatief is. Ik heb het de voorgangers van de staatssecretaris al heel vaak gevraagd en ik vraag het haar ook weer: moeten we niet bekijken of het LIS ergens anders aan gekoppeld kan worden, zodat het sneller gerealiseerd kan worden? Het is namelijk een belangrijk onderdeel van de preventie.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Mijn eerste punt betreft de kwestie van personen die geen bankrekening hebben. Ik neem aan dat de staatssecretaris in juni ook daarop reageert. Ik vraag haar om met de minister te spreken over de mogelijkheid om bij de banken te pleiten voor bankrekeningen voor mensen die geen roodstand willen. Dat zou toch normaal moeten zijn? Ik hoor daarover graag in juni meer.

Mijn volgende punt is de beslagvrije voet. Ik noemde het voorbeeld van de werkgever die met een verhuurder de deal heeft dat het salaris van de werknemer helemaal wordt overgemaakt. Wat denkt de staatssecretaris dat er vervolgens met zo'n persoon gebeurt? Die wordt kaalgeplukt met een loonbeslag en vervolgens worden de andere lasten ingehouden. Die persoon zakt dus in de roodstand, of hij is bijvoorbeeld zijn energievoorziening kwijt. Dat is precies de reden waarom ik dit debat zo belangrijk vind en ik eigenlijk wel een beetje teleurgesteld ben dat het blijft bij een actieplan in juni. Ik zou graag willen dat zo snel mogelijk de contouren van de nieuwe wet in de Kamer voorliggen, met aanscherpingen op het gebied van de wachttijden, de stabilisatie en de doorlooptijden. Ik snap namelijk ook wel dat gemeenten zoveel mogelijk ruimte willen houden om af te wijken. Ik zie echter tegelijkertijd dat veel gemeenten het goed doen en er heel veel eigen middelen insteken, terwijl andere gemeenten het gewoon beroerd doen. Die verschillen zijn er. Dat geeft niet, maar het geeft wel als we constateren dat een en ander te vrijblijvend is. Ik wil niet dat we het geld gaan verdelen naar rato van de wachtlijst, want dan belonen we waarschijnlijk de gemeente die het het slechtst heeft gedaan. Dat heeft het Rijk eerder gedaan met de inburgering. In mijn oude functie vond ik dat zeer frustrerend, want sommige gemeenten worden daardoor beloond voor slecht gedrag. Ik zoek dus naar andere manieren en de beste manier die we als Kamer hebben, is het in de wet borgen van de minimumdoelstellingen waaraan de gemeenten zich moeten houden. Als ze zich daaraan niet willen houden, moeten ze daarvoor bloeden. Dat vind ik terecht. De goede gemeenten zullen zich daarvan niets aantrekken, maar de slechte gemeenten waarschijnlijk wel. Ik vind het te kwetsbaar om het in het circuit te gooien – ik weet wel dat de staatssecretaris het niet precies zo bedoelt – en dan maar af te wachten of er een oplossing kan komen waarmee alle partijen tevreden zijn. Kijkend naar het veld verwacht ik namelijk dat de belangen zo verschillend zullen zijn dat men nooit op hetzelfde zal uitkomen. Er zullen echt conflicten zijn waarin we als Kamer en kabinet knopen moeten doorhakken en ik wil het liefst dat we een deadline afspreken voor het ingaan van de nieuwe wet. Die deadline moeten we als ijkpunt gebruiken. Dat vind ik veel belangrijker dan het actieplan. Ik ben het natuurlijk helemaal eens met de staatssecretaris dat we in de tussentijd wel aan de slag moeten, aangezien het traject een tijdje duurt. Ik wil echter wel zo snel mogelijk de situatie creëren dat we iets meer vastigheid hebben. Juist de integrale dienstverlening staat

namelijk heel erg onder druk bij een aantal gemeenten. Dat heeft ook te maken met ons functioneren en met het opereren van de wet tot nu toe. Dat legt weer druk op de Wsnp en dat brengt weer hoge kosten met zich. Mijn laatste punt betreft de ondernemers. Ik heb begrepen dat de staatssecretaris het punt wil aanpakken met voorlichting. Dat is op zichzelf uitstekend, maar er moet bij het wetsvoorstel over worden nagedacht of het standaard een functie van gemeenten moet worden om een aanbod te doen aan kleine ondernemers die in de problemen komen. Een derde van het aantal gemeenten doet dat al. Ik vrees dat we alleen met voorlichting niet zullen bereiken dat alle gemeenten deze verantwoordelijkheid op zich nemen, terwijl het wel hun verantwoordelijkheid hoort te zijn.

De **voorzitter**: Ik wijs de leden erop dat van dit overleg een woordelijk verslag wordt gemaakt. Alle opmerkingen zijn dus ook beschikbaar voor de staatssecretaris. Wij hebben al de toezegging binnen dat voor de zomer het actieplan komt waarin alle genoemde aspecten worden meegenomen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Met het oog op de tijd zal ik proberen om zo kort mogelijk te antwoorden.

We hebben gewisseld dat we sowieso in juni in het actieplan niet alleen de stand van zaken weergeven, maar juist ook de contouren van het wetsvoorstel. Daar gaat het immers om. We moeten samen met de gemeenten en alle andere partners die er toe doen de contouren van het wetsvoorstel helder krijgen. Daarbij horen onderwerpen als preventie, termijnen, het moratorium, eventuele convenanten en de ondernemers. Die onderwerpen horen thuis in de contouren van de wet en ik wil ze heel graag met de Kamer wisselen voor het zomerreces, opdat we allemaal weten hoe we dat wetsvoorstel echt goed invulling kunnen geven, om het na het zomerreces zo snel mogelijk bij de Kamer aanhangig te kunnen maken.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Maar dan wel zo dat de Kamer er voor het zomerreces over heeft kunnen spreken.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Daarvoor moeten we natuurlijk ook goed kijken naar de planning van de Kamer, maar ik wil graag in juni bij de Kamer terugkomen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De afspraak staat.

De **voorzitter**: De commissie is blij.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik ook, want de urgentie die de Kamer uitstraalt is ook de mijne; laat dat duidelijk zijn. We moeten hiermee stevig aan de slag en dat zal ook gebeuren.

De CDA-fractie vroeg hoe ik het vind dat het minnelijk traject beduidend minder oplevert dan de Wsnp. Dat wordt natuurlijk heel goed besproken met de VNG, en 25% kan niet tot pochen leiden, zoals mijn moeder zou zeggen. We moeten daarop dus nog eens extra tamboereren.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Wat is uw streven?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Nee, ik ga nu niet zeggen dat ik er 26% of 52% van wil maken, maar mijn streven is natuurlijk wel dat dit soort zaken wordt meegenomen in de context van mijn brief van juni aan de Kamer. De doorlooptijden ofwel wachttijden maken daarvan natuurlijk ook onlosmakelijk deel van uit. Er werd ook gevraagd naar de stok achter de deur bij de wachttijden. Die moet dan ook verdisconteerd zijn, want als je een bepaalde limiet afspreekt, moeten mensen daarop ook staat kunnen

maken. En als de limiet wordt overschreden, moeten mensen weten waarop ze recht hebben en wat de volgende stap is. Ik blijf het niet-gebruik natuurlijk onder de aandacht brengen; daarover heb ik in eerste termijn ook iets gezegd in de context van de voedselbanken. We moeten dat inderdaad blijven doen.

Moet recidive onbeperkt mogelijk zijn? Dat is een lastige. Ik merk bij al mijn gesprekken met gemeentebestuurders dat het erg ingewikkeld is, want wanneer zeg je uiteindelijk echt nee? Het is een vraag waarop nu geen eenduidig antwoord te geven valt, maar het is wel des Pudels Kern. We moeten er dus in juni over van gedachten kunnen wisselen. We moeten dan ook kunnen concluderen dat er mogelijk geen eenduidig antwoord op is. Dat is ook belangrijk in de interactie.

Ik heb de cri du coeur van de Kamer over het moratorium goed verstaan. Ik heb daarover genoeg verteld in eerste termijn en ook daarop zullen we in de brief van juni op terugkomen.

Het punt van mevrouw Karabulut, de leenbijstand, blijft een punt van aandacht. Ik merk dat mevrouw Karabulut er net een slagje stringenter over denkt dan ik, in de context van de centrale sturing. Ik vind het namelijk essentieel dat gemeenteraden hun verantwoordelijkheid nemen. In het bestuursakkoord hebben wij ook niet aangegeven dat er geen leenbijstand meer zou mogen zijn, maar dat men er terughoudend mee dient om te gaan. Bij dat standpunt wil ik ook blijven.

Hoe kun je het geld van de schuldhulpverlening turven en laten zien wat ermee gebeurt? Tot op heden is het geld van de schuldhulpverlening altijd middels de algemene uitkering van het gemeentefonds aan gemeenten verstrekt. Zo verkeren wij met gemeenten. Je kunt dan niet vergen dat een en ander inzichtelijk wordt gemaakt, zoals je dat bij specifieke uitkeringen doet. Daar kunnen we op dit moment niets aan toe- of afdoen.

Mevrouw Ortega heeft nog een aantal «inzoomvragen» gesteld, die ik in eerste termijn omwille van de tijd niet voldoende heb beantwoord. Het register voor de minnelijke schuldhulpverlening is een initiatief van de gerechtsdeurwaarders. Ik vind het een uitstekend initiatief en ik juich het toe. We moeten de ontwikkelingen daaromtrent afwachten en waar wij kunnen helpen, zullen wij het zeker niet laten.

Kunnen we de bewindvoerder vaker inzetten? Als dat kan in de context van de nazorg, lijkt me dat heel goed. De bewindvoerder kan dan ook kijken hoe mensen verder geholpen kunnen worden.

Mevrouw Ortega heeft nogmaals aandacht gevraagd voor de gezinnen. Ik ben met haar van mening dat schulden op gezinnen nog veel meer impact hebben dan op individuen. Mevrouw Ortega wil effectief crisismanagement voor gezinnen. Dat idee ga ik ook bespreken met de gemeenten.

Ik kan met de VNG best eens bespreken of we standaardafspraken kunnen maken voor aanbestedingsprocedures. De VNG heeft voor veel dingen modellen en zij kan ook voor gemeenten, zeker voor kleinere gemeenten, best modelafspraken op papier zetten voor aanbestedingsprocedures. Ik kan mij daarbij van alles voorstellen.

Alle fracties hebben gesproken over de kredietwaardigheid van banken. Ik wil daarover dolgraag verder praten met het ministerie van Financiën, want het kan niet zo zijn dat banken iemand geen rekening willen verstrekken als hij zelf bepaalt dat hij geen stuiver rood wil staan, omdat hij zichzelf langer kent dan vandaag. Dat is curieus, op zijn zachtst gezegd. Ik ga daar dus met mijn collega van Financiën nader op acteren.

Mevrouw Van Gent heeft nog eens de nadruk gelegd op de kinderopvangtoeslag. Ik heb de brief die zij mij gaf, even heel snel gescand. Ik begrijp het punt van aandacht, maar er zijn natuurlijk preferente schuldeisers en de Belastingdienst is daar een van. Daar hebben wij het mee te doen. De rangorde van schuldeisers is helder, denk ik.

De heer **Spekman** (PvdA): Over de preferente schuldeisers is hier eerder een toezegging gedaan.

De **voorzitter**: Het is al kwart over twaalf. Ik stel voor dat we de staatssecretaris haar antwoord laten afmaken. Ik zie dat nog drie mensen een dringende vraag hebben. Die krijgen nog de beurt, maar dan wordt het wel half één.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Laten we eerst het antwoord van de staatssecretaris afwachten.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Mevrouw Van Gent vindt het goed om een rangorde in schuldeisers aan te brengen en die rangorde ook te saneren. Ik neem daar nu kennis van, maar mevrouw Van Gent begrijpt dat we dat in de context van preferentie breder aanhangig zouden moeten maken. Dat vergt heel veel tijd. Ook dit is echter een onderwerp dat ik wel graag met mijn collega van Financiën wil bespreken. Mevrouw Van Gent brengt het hier terecht op, maar ik wil heel duidelijk zeggen dat we het niet «overnight» kunnen regelen. Ik wil best in de brief van juni zeggen wat op dat moment de stand van zaken is van mijn interactie met mijn collega in het kabinet. Zullen we het zo doen?

De heer Spekman heeft nogmaals de kwestie van de banken beklemtoond en ik hecht eraan om duidelijk te maken dat dit geen op-de-langebaanschuiverij is, maar dat ik echt wil dat in juni de contouren van het wetsvoorstel duidelijk zijn, zodat gemeenten ook weten dat het wetsvoorstel eraan komt. Ik wil ook beklemtonen dat gemeenten hier niet afhoudend in zijn, maar juist tegen mij zeggen: kom maar op met de wet, want dan weten we waar de mensen staat op kunnen maken. Ook de vier grootste gemeenten zeggen dat. De interactie is wat dat betreft gelukkig prima.

Dan het pleidooi van de heer Spekman om het geld niet te verdelen naar rato van wachtlijsten. Dat pleidooi kan ik omarmen, want dat zou idioot zijn. Je gaat dan inderdaad de slechte gemeenten bevoordelen boven de goede.

De heer Spekman wil ook de deadline hebben voor het wetsvoorstel. Die geef ik in juni, want dan kan ik goed overzien wat we nog te doen hebben. De heer Spekman wil ook de ondernemers in de wet opnemen. Daarnaast ga ik in juni ook kijken.

De **voorzitter**: Willen de leden nog vragen stellen? Dat is niet het geval. Dan sluit ik hierbij de vergadering.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
De Wit

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Post